శ్రీ వేంకటేశాయ నమః.

మనస్సందేశ కావ్యము

(ఆంధ్ర పద్య సహితము)

పండితరత్న, విద్యాభూషణ, విద్వాన్, శిరశినహళ్,

శ్రీ కృష్ణమాచార్య శతావధానులచే,

రచింపఁబడి,

శ్రీయుత చాకుంట శ్రీనివాస రామచంద్రరావు, బి.ఏ.ఎల్.ఎల్.బి.

వకీల్ గారి ద్రవ్య సహాయమున ముద్రింపఁబడినది.

1952

వెల **1-0-0.**

శ్రీ వేంకటేశాయ నమః.

శ్రీమతే రామానుజాయనమః.

తొలి పలుకు

ప్రపంచములో నెన్ని భాషలు వ్యాపించినను, నిర్జర భాష యగు సంస్కృతమునకుఁ గల ప్రాధాన్య మెన్నటికిని తగ్గిపోదు. భాషా విమర్శనములో దానికి నగ్ర తాంబూల మివ్వనివా రుండరు. అక్షరలక్షలొసంగి యాదరించిన శ్రీ భోజమహారాజు వంటి విద్వత్ప్రభువులు లేకున్నను చూచి యానందించు విద్వద్రసికులు లేక పోలేదు. వారి నానందింపఁ జేయుటయే నా కావ్యరచనకు ముఖ్యోద్దేశము.

ఈ కావ్యమును వ్రాసిన తోడనే రసికుల కట్టెదుటనిలుప ద్రవ్యహీనుడనగు నాకు సాధ్యము కాలేదు. మఱియు నియ్యది సాధారణ కావ్యరూపముఁగాక వేదాన్తసాంప్రదాయికార్థ గర్భితమై శ్లిష్టపదోపేతమై యుండుటచే వ్యాఖ్యానమవసరమని యెంచి సరియైన వ్యాఖ్యానమును వ్రాసితిని. దానిలో నలంకారసమన్వయములు, వ్యాకరణప్రక్రియలు సాంప్రదాయిక స్వారస్యములు చూపింపఁ బడినవి. ఆ గ్రంథమును జూచిన మహా పండితులు సర్వదేశ పండితాదరణీయమగునట్లు దేవ నాగరాక్షరమున ముద్రింపుఁడని ప్రోత్సహించిరి. దానికిఁ దగిన ద్రవ్యోపపత్తిలేనందున గ్రంథమట్లనే మఱుగుపడవలసి వచ్చినది.

మూల మాత్రమయిన ప్రకటించిన బాగుండునని తలంచి, మా యాంధ్రసోదరులకు దానిసార మనుభవింపఁ జేయుటకై యాంధ్ర పద్యముల వ్రాసి దానితోఁ జేర్చి పద్యములలోఁ గల శ్లిష్టకఠినపద

ములకుమాత్ర మర్థమును తుదిపత్రములలో వ్రాయుచు గ్రంథమును వెల్లడింపఁ బూనితిని.

అదియును సాధ్యముగాక దైవికముగా జగిత్యాల గ్రామమునకు వెళ్లితిని. అచ్చట గీతా ప్రబోధమునకై ప్రయత్నించుచుండగా శ్రీయుత చాకుంట శ్రీనివాస రామచంద్రరావు బి. ఏ. ఎల్. ఎల్. బి. వకీల్ గారితో సమాగమము లభించినది.

ఈ మహాశయుల కదివఱలో నేకైక పుత్రుఁడు వియోగమయి నందున దుర్భర దుఃఖాధీనము కావలసిన వారి మనస్సును శ్రీ శ్రీని వాసుఁడు నిర్హేతుక కటాక్షమున తమ చరణారవిందముల యందు నిలుపుకొని శాన్తి సుఖమును ప్రసాదించుటయే కాక తమ సంపూర్ణ దివ్య వైభవమును నా వలననే వారికి వినిపింప సంకల్పించెను. అట్టి సిద్ధ సంకల్ప బలముననే కాకతాళీయముగాఁ గలిగిన శ్రీ వకీల్ గారి సమాగమము మూఁడు మాసముల వఱకు నఖండ భగవద్గుణానుభవ ముతోఁ గడచి శాశ్వితాత్మ బాంధవ్యమును దృఢీకరించినది.

వీరు కాలక్షేప సమాప్తికాలమున తగిన గౌరవములతో సత్క రించియు నొకనాడు మనస్సందేశ కావ్యమును శ్రద్ధతో విని ఆంధ్ర పద్య సహితమయిన యీ కావ్యమును సర్వ సుందరముగా ముద్రిం పించి, సమర్పించుటకై వాగ్దానమొసంగి నా మనస్సున కమితానంద మును కలిగించిరి. పిదప వాగ్దాన ప్రకారము ముద్రింపించి, రసికుల కందచేయించి నందులకు శ్రీ వకీల్ గారికి వారి కుటుంబమునకు ఆయురారోగ్యైశ్వర్యాభివృద్ధులఁ కలిగించి పురాకృత కర్మవశమున కలిగిన మహాలోపమును తీర్చుటకై! సత్సంతానమును ప్రసాదించు నటుల శ్రీ శ్రీనివాసుని భక్తిపూర్వకముగా ప్రార్థించుచున్నాఁడ.

ఈ గ్రంథమునకు వచ్చిన ద్రవ్యమున పై వ్యాఖ్యా గ్రంథము వెల్లడించు నవకాశము కలుఁగునను ధైర్యము నొందుచు భాషాభిమానుల సహాయముఁగోరుచున్నాఁడ.

కావున నీ గ్రంథమును స్వీకరించువారు 2 రూప్యముల గౌరవ మూల్యమునుగా నొసంగ వలయును. 3 రూప్యముల నిచ్చినవారికి ముందు వ్యాఖ్యాన గ్రంథ ముచితముగాఁ బంపబడును. పరమోదారులు సహాయపడి, గ్రంథప్రోత్సాహకు లగుదురు గాత యని ప్రార్థించుచున్నాఁడ.

ఇట్లు,
గ్రంథకర్త.

అభిప్రాయము

శ్రీమద్భిశ్శిరశినహళ్లిత్యుపపదైశ్శతావధాననిపుణై స్తర్క వ్యాకరణో భయవేదాన్త సంస్కృతాంధ్ర సాహితీగ్రంథ ప్రవచన సమర్థైః। అపూ ర్వాతివిచిత్ర ఖడ్గ పద్మ నాగాది శతబంధనిర్మాతృతయా బంధాన్త కవి తాధురీణైః నైజాం కొరుట్ల సంస్థాపితాస్మదీయ వేదాన్తద్వయవర్తినీ సం స్కృతకళాశాలా ప్రథానాధ్యాపకై స్తత్సంవర్ధకైః పండితరత్న, విద్యా భూషణ, బిరుదాలంకృతైః. చిత్రశేఖనాది, బహుకళాకుశలై । శ్శమద మార్ద్యా త్మగుణభూషితైః కించాదితః ప్రభృత్యస్మదాచార్య దివ్యచర ణకమలచ్ఛాయాయా మేవ తత్సత్తాసంవర్ధిత విశేషవైదుష్యా నర్గళకవి తాత్మగుణ సంపత్ప్రభృతీహపరశ్రేయః పరంపరా విశేషైః శ్రీమత్కృ ష్ణమాచార్యస్వామిభి ర్మనస్సందేశనామక మేక మపూర్వం కావ్యం సవ్యాఖ్యానం వినిరమాయి తదేవతత్కావ్యం తత్రతత్ర స్థాలీపులాక న్యాయేన తైరేవ శ్రావితమ్ అస్మింశ్చ కావ్యే శ్లో॥ పదానాం సౌభ్రాత్రా దనిమిషనిషేవ్యం శ్రవణయోః'' ఇత్యు క్తరీత్యా పదసౌభ్రాత్ర లాలిత్యా ద్యర్థగాంభీర్యా నేకాపూర్వా ధ్యాత్మికార్థవర్ణనాదికం సుశోభనం సహృ దయ చిత్తాకర్షకంస ద్విరాజతే॥

మేఘసందేశ హంసపందేశ రూప పురాతన కావ్యద్వయాదపి మనస్సందేశ నామకం నూతనకావ్య మేవాభ్యర్హితమితి మదాశయః॥ మేఘసందేశ ప్రణేతారః కాళిదాసకవీంద్రాః దేవీవర ప్రసాదలబ్ధ లోకా తీత కవితా వైభవాః శ్రీమన్నిగమాన్త దేశికాస్తు ఉల్లోకనిరర్గళ కవితాసం పదః బహుగ్రంథ ప్రణేతారః శ్రీవేంకటాద్రి శ్రీనివాస ఘంటావతారాః ఇత్యేతత్తు తిష్ఠతు॥ మేఘ సందేశకావ్యే మేఘస్య దూతతయా ప్రేష ణం యేనకేనచి త్కామాంధేన ప్రమత్తేన యక్షేణ కృతం తత్త్వన్యత్రా ప్రసిద్ధమ్ హంసపందేశకావ్యే హంసస్య దౌత్యేన ప్రేషణమపి నాఽతీవ

ప్రసిద్ధం ప్రకృత మనస్సందేశకావ్యే మనసో దూతతయా ప్రేషణం సర్వత్రప్రసిద్ధం॥ శ్లో॥ నపుంసకమితిజ్ఞాత్వా ప్రియాయై ప్రేషితం మనః తత్తు తత్రైవ రమతే హతాః పాణినినా వయమ్॥ అత్ర బహూన్యుదాహరణాని ప్రదర్శయామః ఇతి సామాన్యతయా నాయకేన నాయికానికటం ప్రతివా, నాయికయా నాయకసమీపం ప్రతివా దూతతయా మనః ప్రేషణం సుప్రసిద్ధమ్॥ విశేషతస్తు శ్రీశఠగోపనాయికయా "యెన్నెంజినారుమంగే పోనార్" ఇతి తిరువిరుత్తప్రబంధే భణితం చైతన్య సమాధిం గౌరవబుద్ధించ సమాశ్రిత్య మనసో వ్యవహార స్సర్వత్ర కృతః శ్రీ శఠగోపసహస్ర ప్రబంధేఽపి ప్రథమశతకే ప్రథమదశకే ప్రథమపదే "శుడకరడితొళుదెళెన్మననే" హేమన్మనః సుభాస్వరం శ్రీశ పాదాంబుజమాశ్రిత్య సముజ్జీవేతి సంబోధనం కృతం ప్రపన్నగాయత్రీ ప్రబంధేఽపి "నెంజే శొల్లువో మవన్నామంగళే" హేమనః శ్రీరామానుజ దివ్యనామాన్యావాం కీర్తయావః" ఇతి శ్రీరంగసుధాకవీంద్రైస్సంబోధనం కృతం" అతోస్మిన్కావ్యే చేతనసమాధినా మనసోదూతత్వేన పరమ పురుషం ప్రతి పారతంత్ర్యాది లక్షణ నిరుపాధిక స్త్రీత్వవతా ప్రత్యగాత్మ నాయికయా ప్రేషణం అర్చనాది మార్గవర్ణనం ముక్తవైభవప్రతిపాద నంచ సుప్రసిద్ధమితి పూర్వసందేశ ద్వయాపేక్షయా ప్రకృత మన స్సందేశకావ్యమేవా త్యన్తాభ్యర్హితమితి నిశ్చినుమః॥

శ్రీ రాజయోగానంద, మహావిద్వాన్,

సేనాపతి నరసింహాచార్య స్వాములు

కోరట్ల.

ఆశయము.

మహదిదం సంతోషస్థానం యత్ విశిష్టాద్వైత సంప్రదాయాచార్యై స్సాహిత్యాది విశారదైః కృష్ణమాచార్య మహోదయైః విరచితం మన స్సందేశ నామకం కావ్యం మదీయదృష్టి సరణిం ప్రాపద్యత అస్య కావ్యస్య నితాన్తముదారః దేపయానాదిరూపః విషయః లలితా పదావలిః పటీయసీ తేషాంప్రయోగపరిపాటీ, గరీయసీ ఉదాత్తాద్యలంకారగర్భితా స్వాదీయసీచ రససంపత్తిః, సహృదయానాం మనాంస్యావర్జయన్తి వరీయసీంచమత్కృతిమావహన్తిచ, విశిష్టాద్వైత సిద్ధాన్త మవలంబ్య ప్రవర్తమాన మిదం కావ్యం వైష్ణవానాం విశేషతః మనోజ్ఞంసదపి కావ్య సంపత్త్యా సర్వేషా ముపాదే యమేవేతి వయం దృఢం విశ్వసిమః॥

యమ్. ఆర్. గోపాలాచార్య యం. ఏ.
వాణీవిహార విద్యాలయం, బొంబయి : మాటుంగా.

ముద్రింపవలసిన గ్రంధములు.

1. మనస్సందేశ కావ్యము సవ్యాఖ్యానము (నాగరాక్షరమున)
2. శతవిధబంధ శతకము (బంధపటములతో)
3. శృంగార పంచబాణ విజయము (ఆంధ్రీకృతము)
4. గీతాతత్త్వ మీమాంస (సంస్కృతము)
5. రత్నమాల (ఖండకావ్యము)
6. గాంధీ జీవితము (హరికథ)
7. ప్రజా రాజ్యము (హరికథ)
8. అధ్యాత్మ భారతము (హరికథ)

ఓం నమో వేంకటేశాయ

కృతి సమర్పణము.

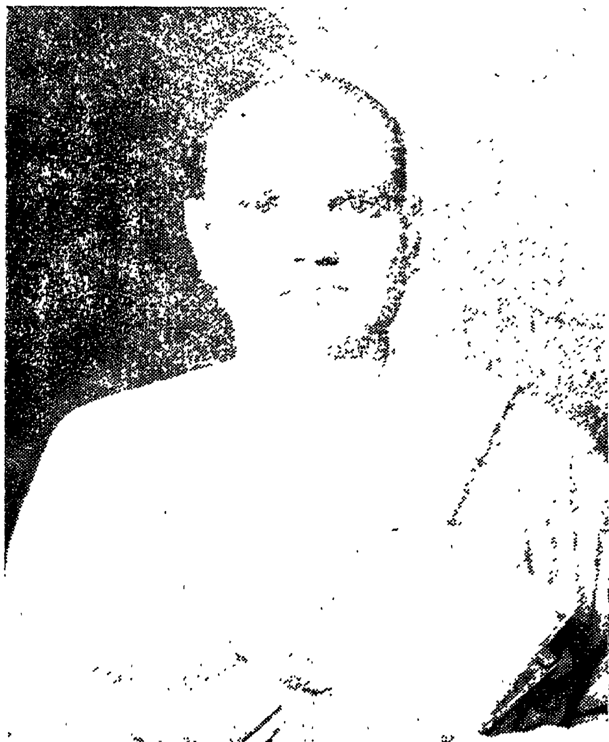
మ॥ సిరికై నిత్య పదంబుఁబాసి పుడమిన్ । శేషాచలాగ్రంబునన్
స్థిర రూపంబును దాల్చి దాసజన ని । క్షేపం బిదేయంచు త్వ
చ్చరణ ద్వంద్వముఁ జూపు వేంకటగిరీ । శా ! దేవదేవోత్తమా !
పరమానంతమయా ! దయాకర ! నమో । వాకంబు లర్పించెదన్

మ॥ పరిపూర్ణామల దివ్యదేహ ! కరుణా । పారీణ ! లక్ష్మీధవా !
సరసీజాసన సేవ్యుతాంఘ్రి యుగళా! । సద్భక్త మందారకా !
సరసామోద సువర్ణశోభిత మన । స్సందేశ హారంబు నీ
చరణాబ్జంబుల చెంత నిల్పితిని యీ । శా! ప్రేమ నీక్షింపుమా

మ॥ వరదా! వేంకటనాథ! నీ సమమి ల । వ్వ్రత్యక్ష దైవంబులే
దరయ న్దక్షిణ భారతావని శిర । శ్శోభాన్త రత్నంబు నీ
చరణాంభోరుహ యుగ్మ మాంధ్ర జననీ । సౌభాగ్య సంధాయకే
శ్వరుఁడౌ మత్కృతి కీవె గాక నితరు । ల్వాంఛింపగా నర్హులే

మ॥ ధర సంసార విదారణక్షమ ! రమా । ధాత్రీశ ! శ్రీశేష భూ
ధర సంచార విహార! హారవిలస । ద్రత్నాళి సంశోభి కం
ధర ! మన్మానసమందిరా ! ప్రవిల సత్కావ్యంబు నీవేళ శ్రీ
ధర ! నీకర్పణ జేసి నీదు కరుణ । న్దన్యుండ నైతిన్సుమా॥

రామానుజార్య దివ్యాజ్ఞా
వర్ధతా మభివర్ధతామ్

గ్రంథకర్త:

పండితరత్న, విద్యాభూషణ, విద్వాన్, శిరిశినహాళ్
కృష్ణమాచార్య శతావధానులు
కొరట్ల, జి॥ కరీంనగర్.

శ్రీ వేంకటేశాయనమః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

మనస్సందేశకావ్యము
(ఆంధ్రపద్య సహితము)

మంగళాచరణము

శా॥ శ్రీరామానుజ పాదపద్మముల నా।చిత్తంబునందాల్చి సం
సారోత్తారక దేవయానపథమున్।సాహిత్యశోభోన్నతుల్
మీఱన్సంస్కృత మందు వ్రాసితినిత।ల్లీలన్బుధుల్మెచ్చ తత్
త్సారంబొప్పఁగఁ గూర్తుఁ దెన్గునమన । స్సందేశ
కావ్యంబికన్.

శ్లో॥ కాచిత్కాన్తా ప్రకృతివిమలా జీవభూతా ప్రియస్య
త్యక్త్వానాదేర్నిజ సహచరం కర్మయోగాద్భ్రమంతీ
సంసారాఖ్యే మహతి విపినే కామితానామ్ ఫలానామ్
పాత్రం క్షేత్రం సకల సుమనశ్చిత్రమేకం ప్రపేదే॥

శ్లో॥ తత్రైకస్మా ద్విజకుల పతేరాత్మ నాథం విదిత్వా
జ్ఞానానంద ప్రచుర మనఘం వ్యోమ్ని దివ్యేవసంతం
తన్ధ్యాయన్తీ మృదుల హృదయాంభోజ సంచార ధీరం
సారాసార గ్రహాయుత మనోరాజ హంసందదర్శ॥

శ్లో॥ తస్యోపాన్తే విరహవివశాకంఠ రుద్ధాశ్రుధారా
ధీరాప్యేషా చిరమగణయ త్పంజరస్థా శుకీవ
సోఢుం శక్తా భవతిహిశుచం కాబలా విప్రయోగే
కృష్టేతా దృక్పతి గుణగణధ్యాన సంతాన్తరంగే॥

శ్లో॥ తస్మై బద్ధ్వాంజలి మవిరళం వ్యంగులీ యాంగుళీకం
దత్వా చార్ఘ్యం సుకృతి ఫలకం ప్రేమ పుష్పైరుపేతమ్
ప్రీతాకించిం త్పరమపురుష ప్రాపణోద్యోగ భాజే
సైషాబాలా వచన కుశలా కౌశలీం వాచమూచే॥

శ్లో॥ జాతం వంశే జగతి మహతస్సన్మనోహంస రాజ్ఞామ్
జానే లక్ష్మీపతి మనుగతం బంధ మోక్షైక హేతుం
తస్మా దేవం విధినియ మనాదర్థయే దూర బంధుః
కార్యేఽసిద్ధే ప్యధిక విషయే ప్రార్థనా గౌరవాయ॥

చం॥ గరితయొకర్తు జీవమన । గా దగు భర్త కనాదికర్మచే
వరునెడఁబాసి యా ప్రకృతి ।భవ్యభవామిత కాననంబులోఁ
దిరుగుచుఁ గామితంబులగు।దివ్యఫలంబుల కెల్లఁబాత్రము
న్దరసుమనోవిచిత్రమగు।తద్దయు క్షేత్రముఁ జేరెనొక్కెడన్

శా॥ ఆ నారీమణి సద్విజపక్షివరుచే । నచ్చోట హృన్నాళయన్
జ్ఞానానందమయున్విదోషుఁబరమ । స్థానస్థితుం వించుత
ద్ధ్యానోత్కంఠితయై గనెన్మృదుల హృ।త్పంకేజ సంచారలీ
లానైపుణ్యముమీఱు సారహరణో ల్లాసున్మనోహంసనున్

శా॥ ఆరాయంచకు మ్రోలనిల్చి విరహ। వ్యాలోలయై లోన క
న్నీరుం గ్రుక్కుచు పంజరస్థశుకి పూ।న్కింబూని ధైర్యంబు వే
జాఱన్చింతిలెఁ గొంతసేపకట? యా । శ్యామాంగి యవ్వేళనే
నారీ రత్నము దుఃఖ మోర్వగలదే।నాథాన్తరంగున్గనన్॥

చం॥ అతనికిఁ గేలుమోడ్చి తన యంగుళి నంగుళిముద్ర వీడఁగా
నతివయు ప్రేమపుష్పముల।యర్ఘ్యము పుణ్యఫలంబుతోనిడెన్
కుతుకముఁ గొంతజెందె పతి।గూర్చెడి జాణయటంచు నెంచివా
క్చతురతమీఱగౌరవముగాఁగుశలంబునుబల్కెఁబల్కుతోన్॥

ఉ॥ మానసరాజ హంసమ! ర।మాపతి దాసుఁడ వయ్యు బంధమో
క్షానుపమాన హేతువుమ।హాత్ముల జాతుఁడవంచునెంచి దై
వానుగతిన్పతిన్విడచి।యాచన సేయుదు నిట్లుకార్య మే
మైనను కాకపోయిన మ।హాత్ములఁ గోరుట గౌరవంబెగా॥

శ్లో॥ సర్వస్యత్వం కరణమసియత్తన్మనో మే ప్రియస్య
సందేశం శంహర హార్కృపా హీనదీన ప్రివృత్తేః
గన్తవ్యంతే పదమవికృతం నిత్య ముక్తేశ్వరాణాం
యద్భాసేదం లసతి సకలం యత్రనాన్య ద్విభాతి॥

శ్లో॥ భర్తుర్మిత్రం తదసి సపరం యత్త్వ యాభేదమేవ
బ్రూతే గీతాదిషు నిరుపమానంద కందో ముకుందః
దీనామేవం తదుచిత సఖీం పాలయస్వ స్వశక్త్యా
వాచాధర్మం కురుమమ మనస్త్వం దయా జన్మభూమిః॥

శ్లో॥ తంచావశ్యం పరమ పురుషం స్వాన్త? వాత్సల్య సింధుమ్
బంధుం మత్వాప్త్య వధిగణ నాతత్పరం ద్యత్యసిత్వమ్
మత్సందేశా హారణకుతు కాద్గచ్ఛతోఽనన్యలభ్యో
మత్తో ప్యాదాతవహి భవితా తత్పరిష్వంగ లాభః॥

శ్లో॥ గత్వా సద్యస్సహ మధుహరేణాశు మజ్జీవనాయ
ప్రత్యాగన్తుం స్పృహాయున పునస్త్వంతు తత్రైవరంతుం
నిత్యోన్మేషం నిరుపమ సుఖం నిర్మలం శుద్ధసత్వమ్
దివ్యస్థానం తదపి పునరావృత్తిహీనం వదంతి॥

శ్లో॥ సంభావ్యేతం కరణదశకం జ్ఞాన కర్మానుషక్తమ్
సత్యోద్రిక్తం స్వయమనుగతం గంతుమాశు వ్యవస్యేః
తేషాం వృత్తిర్భవతి సుమనస్త్వయ్యధీనాహిలోకే
నైవా పత్స్వప్యను చరగణం సాధవో విస్మరంతి॥

ఉ॥ అందఱికీ వేగా కరణ । మందుకు శ్రీశుని ప్రేమ లేకలో
గుండెడు నాదువార్త పతి । గూరిచి చెప్పుము నిత్యము క్తరా
ణ్మందిర మేగగా వలయు । మానస హంసమ! దాని కాని త్తె వె
ల్గొందగ సర్వమున్వేఁలకు । నొక్కటియైన వెలుంగదచ్చుటన్॥

ఉ॥ అన్న! మదీయ నాథునకు । నాత్మసఖుండవుగాన మున్నె యా
వెన్నుఁడు నీకునుం దనకు । భేదముః లేదను గీతలోన నా
పన్నను నీసఖిన్గొలది । వంచన లేకను బ్రోవుమాటతోఁ
బున్నముఁ గట్టు కొమ్మదయ।బుట్టువ పట్టువుగావ నీవిలన్॥

ఉ॥ సందియమొందకా పురుష । సత్తము వత్సలు నా ప్తబంధున
న్బొందుటకై సదాసుదినముల్గణి యించెటివాని జూతువో
డెందమ! నాదువార్తఁగొని । శీవిన నొందెదవీవె నాకు ము
న్మందు ననన్యల భ్యతర ॥ మున్పరి రంభవి శేష లాభమున్॥

మ॥ జనుమీ ప్రొద్దు మదీయ జీవనముకై । సర్వేశుతో వేగరా
ననుమోదింపుము నీవు నచ్చుటనె క్రీ । డాస క్తి గావింపకో
మనసా! నిర్మల నిత్య సత్వయుత నిర్మర్యాద మోదాబ్ధియై
పునరావృత్తి విహీనమంచు విభుధుల్బోధింతురా స్థానమున్॥

ఉ॥ జ్ఞానము కర్మమున్నడుపు । సత్వమయేంద్రియ పంక్తినీకు నీ
త్యాను మతంబువాని సుఖ। మారసివేఁజను వాటివృత్తినీ
పైనిలువంగ లేదభువి । స్వాంత? దురంత విషాదకాల ముం
దైనను సజ్జనుల్మెఱువ । రాశ్రిత వర్గము నాదరింపగాన్॥

శ్లో॥ తం పంథానం శ్రుణుప్రథమత స్త్వత్ప్రయాణానుకూలం
వార్తాం పశ్చాచ్ఛ్రవణ మధురాం శ్రోష్యసిత్వంచ మత్తః
యత్రోజ్ఝిత్వా భువన పతినా వాహకాః ప్రాపయంతి
ముక్తం సక్తాం ప్రియమివ రహశ్చేటకాః ప్రాణనాథమ్॥

శ్లో॥ కాలః ప్రాప్తః కమలనయన ధ్యాన యోగానురూపః
క్షేత్రేప్యస్మిన్ శ్రవణ మధుర శ్రూయతే పక్షినాదః
పాథేయంతే భవతి కమలానాథ నామామృతంచ
సర్వం సుస్థంభవతి సమయే సౌమ్య! దైవానుకూలే॥

శ్లో॥ త్వద్యానోత్కా వియతి జలదాః కుర్వతే తూర్యఘోషమ్
వీచిక్షోభై స్సలిల నిదయ స్సంభ్రమాటోప నృత్యమ్
ధత్తే వృక్షోపరి వసుమతీ నవ్యపుష్పోప హారమ్
సృష్టిర్హ్యేషా జగదధిపతే రాశ్రితార్థే విభాతి॥

శ్లో॥ స్థానాదస్మాద్ధృదయ కమలా దూర్ధ్వముద్యమ్యతేన
స్యూతం ప్రీత్యాప్ర విశదమనిద్వార మత్యంత సూక్ష్మమ్
హార్దో దేవః పరమ కృపయా దీపికాం జ్ఞాన రూపాం
ధృత్వాయత్ర వ్రజతిపురతో దర్శయన్గాఢ మార్గమ్॥

శ్లో॥ విష్వఙ్నాడ్యో హృదయ ఘటితా నిష్క్రమే సంభవంతి
తాసామేకా సుకృతి సుగమా స్వాన్త! మూర్ధానమేతి
తాంప్రాప్యోర్ధ్వం విలయ సమయే గచ్ఛతామేవ ముక్తి
స్సాభాత్యస్య హృదయ కమలస్య శ్రయోనాళికేవ॥

చ॥ తొలుతను నీవు పోఁదగిన । త్రోవను జెప్పెద నాలకింపుమా
వల చెవికింపు గుల్కు శుభవార్త వినంగల వట్టిదారి లో
పల హరి ధ్యానతిం గొనిన । వాహకులీ భవముక్తునిం సుకో
మలిని గటించు చేటకులు । మాడ్కిని జేర్చెద రాత్మనాథునిన్॥

మ॥ కమలాకాన్తుఁ దలంప యోగ్యతరమా । కాలంబు ప్రాప్తించె క్షే
త్రమున న్స్వనుల విందుగా శకున ము । ల్ధ్వానంబుఁ గావించెఁ బ్రీ
తి మెయిన్స్రీహరి కీర్తనామృత సుపా । థేయంబు నీకబ్బు స
ర్వము చేకూరదె? దైవ మొక్కఁడు సదా ప్రాపై నచో మానసా!

ఉ॥ నీపయినంపు వేడుకల । నీరదముల్పయి బూరలూదుచుం
డాపయి సంద్రము ల్తరగ । లాడఁగ నాట్యము సల్పు భూమినీ
కాపుచు నూత్న పుష్పఫల । హారములుంచెను చెట్లపైననీ
శ్రీపతి సృష్టి యాశ్రితుల । ప్రీతిని గొల్వఁగఁ దేజ మొందెడున్॥

మ॥ హృదయాంభోజ తలంబు నుండి పయిగా । వేగ న్నదాబద్ధమై
వదలం జాలని సూక్ష్మరూప ధమని । ద్వారంబు గన్పట్టునా
పదముం జేరుము ప్రీతితో నచట శ్రీ । పాలుండు విజ్ఞాన దీ
పదుఁడై త్రోవను జూపుచున్నడచునా । భాగంబులో ముందుగాన్

చం॥ నలుగడలందుఁ బోదగిన । నాడులు హృద్గదితంబు లందులో
పల గల నూటిపై యొకటి । బ్రహ్మ బిలంబును దాకియుండు జీ
వులు కడతేరువేళ నటు । బోయిన ముక్తి లభించు మానసా!
యిల నది యంతరాబ్జమున । కేర్పడు నాళముఁబోలి వెల్గెడున్

శ్లో॥ సూక్ష్మాద్దస్మాద్ధమని వివరాద్దుర్గమాన్నిర్గతస్య
హస్తాలంబః పథి తవకరస్యాద్ది మిత్రస్య పశ్చాత్
నిష్క్రామ్యోర్ధ్వాం దిశమను సరేర్జ్యోతిషాం యత్రలోకో
నవ్యూత్పత్తిర్భవతి తమసస్స్వాన్త। తత్రత్య యూనామ్॥

శ్లో॥ ప్రేక్షిష్యన్తే వదన కమలా న్యూర్ధ్వ ముద్యమ్య బాలాః
క్రీడాఖేలం నయన సుభగం త్వాంముదాబద్ధ మాలాః
లీలా పాంగైః కువలయదళ శ్యామలైః కోమలైశ్చ
తత్రాప్తేత్వం క్షణమను చరన్షట్పదీభూయగచ్ఛేః॥

శ్లో॥ అర్చిర్నాథ స్తదను ముదితో మత్సఖంత్వాం సమృద్ధైః
పుష్పైస్తేజోమయ తరుభవైః ప్రీణయన్భక్తి నమ్రః
కించిద్దూరం త్వదను గమనాత్ప్రాపయిష్యత్యభీష్టం స్వస్వరూపమ్
వాంఛంత్యార్యాః ఖలుదనుజజిద్దా సదాసస్య దాస్యమ్॥

శ్లో॥ తత్రైవాస్తే దివస విదిత స్త్వగ్రిమోలోక ఏకో
యస్యా ధీనాజగతి సతతం స్యాద్దినానాం ప్రవృత్తిః
తత్రత్యానాం ప్రణయ విహితాం మానయిష్యన్నపర్యాం
తత్సాహాయ్యాత్ప్రవిశ మహితం శుక్ల పక్షాఖ్య లోకమ్॥

శ్లో॥ నిత్యోత్సాహాః ఖలు యువతయో యత్రనాథైస్సనాథాః
నిత్యోన్నిద్రా విధువదధిపా నిర్మలాభిః కలాభిః
నిత్యం పూర్ణో విలసతి నిశా స్వచ్ఛభాసాత మిశ్రో
నిత్యం జ్యోత్స్న ప్రతి హత తమోవృత్తి దోషాః ప్రదోషాః॥

చం॥ శ్రమలకు నోర్చినం జొరఁగ । శక్యముఁగాక సుసూక్ష్మమైనయా
ధమనిబిలంబు దాటఁగనె । తప్పక మిత్ర కరావలంబనం
బమరటు పైకిఁ బొమ్మికల । దచ్చట నార్చిష లోకమందు తే
జముఁగనఁ జీకటిందెలియఁ। జాలరు జవ్వను లోయిమానసా॥

చం॥ సలలిత గామినైకనుల । సంబురముం గలిగించు నిన్ను లే
చెలువలు మోముదామరలఁ। జేరికతోఁ బయికెత్తి నల్లగ
ల్వలవలె నొప్పు కోమల వి । లాస కటాక్షము లంటఁజూతురా
తలమునఁ గొంతసేపు విది। తంబుగఁ దుష్మద బోలిపొమ్మికన్॥

చం॥ వెలుఁగులతావు తేడుబలు । వేడుకనాచలి కానినిన్ను న
గ్గలమగు వెల్గు మ్రాకుల చొ।కాటపు పువ్వుల దన్నిబత్తితో
వలఁగొని కొంత దవ్వటకు। వచ్చుటచేఁ దనరూపునొందు పె
ద్దలుహరి దాసదాసులకు। దాస్యముగోరుచు నుందు రెప్పుడున్॥

ఉ॥ అచ్చటనుండు నొక్కదిన । మంచనులోకము దాని నేలు జో
దిచ్చనుగల్గు నీపుడమి । నెల్లదినంబుల సత్ప్రవృత్తి నీ
వచ్చటివారి సాహ్యమున । నాదట మొప్పఁగ నిచ్చుపూజ్యల
న్మెచ్చుచు శుక్లపక్షమును । మేలగు లోకముఁ జేరుమాయిన్॥

ఉ॥ నిచ్చలు నుత్సహింతురట । నెమ్మిని భర్తలఁగూడి జవ్వనుల్
నిచ్చలు తెల్వికాంద్రదు రజ।నీప్రియుమాడ్కి కలాధరుల్పతుల్
నిచ్చలు పూర్ణమై చెలఁగు । నిర్మల తేజము తోని శేశుడున్
నిచ్చలురెలు చీకటుల । నెట్టును వెన్నెలఁ గాయుచుండగాన్॥

శ్లో॥ సాధోత్సంగే శశధరకరై ర్ద్రాతభాగే నిషణ్ణాః
గాస్యన్త్యార్యా హరిగుణమయం శ్రోత్రపేయం సుగేయమ్
శ్రోతుం తస్మి న్ఛపల! విఫలం మాకృథా స్త్వంవిలంబమ్
తత్సేవాతః పరమసుఖద స్సద్గుణానాం వినోదః॥

శ్లో॥ లబ్ధ్వా కించి ద్ధరిగుణసుధా స్వాదనే నాత్మశక్తిమ్
తస్మా ద్యాయా స్తదను భజనా ల్లోక మన్యం సుధన్యమ్
ప్రత్యుద్గన్తా సహ సహచరై ర్యత్ర తస్యాభిమానీ
దేవోపి త్వాం ప్రభుమివ చిరా దాగతం స్వాగతేన॥

శ్లో॥ లోకాధీశం ప్రణయ విదుషా చక్షుషా వీక్ష్య తూర్ణ
మగ్రే గచ్ఛ త్వ మథ షడుదక్స్మస లోకాధివాసాత్
తత్సంప్రీత్యై లఘుతరగతౌ నైవ సంకోచ మాయాః
యత్సంపర్కా దపి ఖరఖరో మందమందం ప్రయాతి॥

శ్లో॥ అబ్దం నామ ప్రథిత మపరం లోక మాలోక్య తత్ర
తన్నాథేన ప్రణతశిరసా చార్పితం స్వాధిపత్యమ్
మన్యే తస్మై పునరపి నవా త్సౌహృదా ద్దాస్యసీతి
లక్ష్మీభర్తుః పదయుగజుషాం సర్వలాభస్స ఏవ॥

శ్లో॥ ఏవం కాలాధిపతివిహితాం సత్క్రియాం త్వం గృహీత్వా
స్థానం వాయో ర్విశ సముచితం గచ్ఛతాం తజ్జవేన
తత్ర శ్రాన్తం ద్రుతతరగతే స్త్వాం సమాబద్ధహస్తా
స్సేవిష్యన్తే సకమలదళా శ్శీతలా గన్ధవాహాః॥

చం॥ కలువలతేని తేజమున । గ్రాలెడు మేడలపైనఁ జేరి యా
ర్యులు చెవికింపుగా హరి గుణోన్నతగానముఁజేయుచుండ చం
చల! యట దాని సేవినఁగ । సాగి విలంబముసేయఁబోకు శ్రీ
కలితుని సేవకన్న గుణ । గాన వినోదము సౌఖ్యదంబగున్॥

మ॥ హరిగా నామృత మింతగ్రోలి చనుచో । నాత్మన్నలంబెచ్చ త
ద్వారుఁడు న్వెంబడిరాగ ధన్యతరమా । పై ధామముంబొమ్మనుం
దరిలోకేశుఁ డెదుర్కొనంగలఁడు త । ద్దాసాది వర్గంబుతోఁ
జిరకాలాగత తత్ప్రభూత్తముని వా । సిన్స్వాగతం బిచ్చుచున్

శా॥ లోకాధీశుని ప్రేమ చూడ్కుల సమా । లోకించి, వేగంబు సు
శ్లోకుల్మెచ్చఁగ నుత్తరాయణ మహా । లోకంబునుందాటుమా
లోకాధీశుని ప్రీతికై లఘుగతి । న్లోపంబుఁ గావింవకా
లోకాధీశ్వరుఁడైన మందుఁ డనజా । లుత్తత్ప తీచ్ఛారతిన్

ఉ॥ ఆపయినాబ్ద మన్భువన । మారయు మత్సట తత్ప్రభుండు నీ
ప్రాపయి భక్తినౌదలను । వంచి స్వరాజ్యము నప్పగించు నీ
వాపక మైత్రితో మరల । నాతని కిత్తువటంచు నెంచెదన్
శ్రీప పదాంబు జాతయుగ । చేతులకయ్యదె యెల్ల లాభముల్

ఉ। ఈవిధి నీవు కాలజగ । దీశుల పూజలనంది వేగమున్
బోవు జనాళికిం దగిన । భూమి మరుద్భవనంబుఁ జేరు మ
త్తావునఁదమ్మి రేకులను । దాల్చి సమాగము ఖేదమొందు నీ
సేవ నొనర్పఁ బూనెదరు! శీతల గంధవ హుల్వినమ్రులై

శ్లో॥ త్వత్తేనవాహై మలయపవనా నీతమాఘ్రాయ గంధమ్
సద్య స్తస్మా ద్విజ సువిపులం మండలం చండభానోః
యత్వధ్యా స్తే శ్రితమునిజనో పాసనా లంబనాయ
శ్రీశః కా ర్తస్వరమయతనుః పుండరీకాయ తాక్షః.

శ్లో॥ దృష్ట్వా దూరా ద్ద్యుమణి మభితో రశ్మిభి ర్భాసమానమ్
మానాతీతం నిగమఘటితం మంస్యసే త్వం చిరత్నమ్
పూర్వాపూర్వా చలకుచతటీ మధ్యవిద్యోతమానమ్
మానాథాంకం లలిత మచలా కంఠమాంగల్య రత్నమ్

శ్లో॥ యస్మై త్రివిఖ్యంభజతిచదివా ఋగ్యజుస్సామభేదై
స్స ర్వేషామ ప్యవనిజనుషాం యస్సదా కర్మసాక్షీ
ప్రాతర్యస్యో దయమభిలషం త్యగ్రజా బ్రహ్మనిష్ఠా
స్తైనేవాగ్రే త్వదనుసరణా త్ప్రాప్య తేమిత్రభావః

శ్లో॥ భిత్వాశోణం మణిమతిఘనం వజ్రిసూచ్య గ్రవత్వమ్
క్షిప్రంగచ్ఛేర్బహిరనుపదం ధామ తారాధిపస్య
యస్యోపా న్తే ఖలువిచరతాం నైవ సన్తాపవార్తా
తన్మన్యేహం తమసు రజతశ్చక్షు రన్యత్కృపార్ద్రమ్

శ్లో। తత్రాకాశం సరఇవసదా నిర్మలం భాతి తస్మి
న్నక్షత్రాణి ప్రవిమలతరాం భోజకానీవ భా న్తి
తెషాం మధ్యే సముచితగతి శ్శ్లక్ష్ణపక్షాభిరామః
రాకాచంద్రో రజతసమరు గ్రాజహంసాయతే చ

చం॥ మలయ సమీరణుండు నిను।మన్ననసేయఁగఁ దెచ్చుగంద మ
త్తలమున నూనిపైన రవి।ధామముఁ జేరుముదాని యందు శ్రీ
లలితుఁడు యోగి విత్స మవ।లంబనమై వసియించు పైడి వ
న్నెలుఁగల మేను భాసిలఁగ। నీరజపత్ర విశాలనేత్రుఁడై

ఉ॥ దూరము నుండి యెంచెదవు। దుర్భర తేజు సరోజ మిత్రునిఁ
మేరయు లేకఁ బ్రాఁపలుకు।మేలికయై యల పశ్చిమాద్రియన్
దూరపు కొండ యన్గనుల। దూరి వెలుంగు పురాతనంపు ప
ద్మా రమణాంక భూమి గళ। మంగళరత్నమటంచు నెంచెదన్

ఉ॥ ఎవ్వఁడు మూడు వేదముల। నేర్పడు సంధ్యల మూడు రూపులై
యెవ్వఁడు లోకమందుఁ,గల।యెల్లఁశి కర్మల సాక్షి భూతుఁడౌ
యెవ్వని మంగళోదయము। నెంతురు విప్రులు బ్రహ్మనిష్ఠులై
యవ్వన జేశ్వరుండు భవ। దాశ్రితుఁడై కను మిత్రభావమున్

చం॥ ఘనతర పద్మరాగమణి। కందుకమున్నవిసూచివోలె భే
దనము నొనర్చి యా రవిని। దాటి జెవంబునఁ జందుఁ జేరుమా
తనికడ సంచరింపఁ బరి। తాప మొకింతయులేదు గాన ప్రే
మను వెతజల్లు చల్లనగు। మాధవ నేత్రముగాఁ దలంచెదన్.

ఉ॥ అక్కడ నాకసంబు కమ। లాకర మోయన నొప్పు, దానిపై
రిక్కలు, తెల్లదామరల। రీతి వెలుంగునును వాటి లోపలన్
జక్కఁగ శుక్లపక్ష విల। సత్తనువై తిరుగాడుచున్న మే
ల్చుక్కలతేఁడు హంసగతి। సోయగము న్గలిగించునత్తఁడిన్

శ్లో॥ ఉద్వీక్ష్య త్వాం ముదితహృదయ శ్శీతలై స్సైన్యైః కరాగ్రై
శ్శ్రాన్తం స్పృష్ట్వా త్వమరమిథునై స్సేవ్యమానోఽపి నిత్యమ్
చంద్రో లోకే హృదయ! ససతా మగ్రిణీ స్సాదరేణ
దత్వా స్వేభ్య స్త్వమృత మయ తే యస్స్వయం క్షీణభావమ్

శ్లో॥ లోకే కేచి త్కాల సుకృతినో ధూమమార్గేణ యాతా
స్సంప్రాప్యైవం పునరపిభువం కామకామా లభన్తే
తేషాం రాజా భవతి హిమరు గ్దేవయానానుగానామ్
నిష్కామానాం హరిపదజుషాం యాతి జై వాత్ర్కకత్వమ్

శ్లో॥ భక్త్యద్రిక్తాం హిమకరకృతాం ప్రాప్య దివ్యాం సపర్యామ్
దూరాధ్వానం విగళితశుచం తం త్వమాశు వ్యతీయాః
త్వత్సేవార్థం స్వయముపగతః పూరుషో వైద్యుతాఖ్యో
మార్గే స్యాదాప్రకృతివిగమా దుత్తమ స్తే సహాయః

శ్లో॥ విద్యున్నామ్నా సహ సముచితం వారుణం లోకమీయాః
రత్నాగారై ర్మరకతశిలా వేశ్మభి శ్శోభమానమ్
యస్మిన్నద్య స్సతతమజడా స్త్వాంముదా కామరూపా
శ్శ్రాన్తం వీచివ్యజనవలనై ర్వీజయిష్య న్తి మందమ్॥

శ్లో॥ తం సమ్మాన్య త్వమచలకృపా వీక్షణేన క్షణేన
తస్మాద్గచ్ఛే స్తదనుపురత స్స్వర్గ మాబద్ధమార్గమ్
త్వాం పశ్యన్త్య స్త్వ స్సురయువతయ స్సార్ధయిష్య న్తి తత్ర
దత్తం ప్రీత్యా సపది విధినా నిర్నిమేషత్వ మాద్యమ్.

ఉ॥ శ్రాన్తుఁడవైన నిన్ను ద్విజ। రాజుకనుంగొని సంతసించి య
శ్రాన్తము దేవతా మిథున। సన్నుతుఁడైనను సేదదీర్చు న
త్యన్త హిమాగ్రి హ స్తముల। నాతఁడు సద్వరుఁ డీజగాన యో
స్వాన్తమ? క్షీణుఁడయ్యె పెర। వారికిదానమ్ము తంబుఁబోయడే॥

మ॥ ఫలకామంబున జన్నముల్సలిపియా। పైధూమ మార్గంబుతో
జలజాతారిని గాంచి కొందఁశిల పై। జన్మంబుఁ గావింతు రా
వల నవ్వారికి రాజగు న్విధువు దేవ పాత్ర్యయానంబు ని
శ్చల భక్తిన్గను విష్ణుదాసులకుఁదా। జైవాతృకుండయ్యెడున్॥

ఉ॥ పావన భక్తియుక్తమగు। వారిజవైరి సపర్యఁగాంచి నీ
వావలఁ గొంతదవ్వు శ్రమ। నంటక వేగము దాటుమప్డు నీ
సేవ నొనర్ప స్వాంతముగఁ। జేరునువైద్యుత పూరుషుండొగిన్
ద్రోవనతండు నీకనుఁగు। తోడగుఁబ్రాకృత మండలాంతమున్ •

చం॥ గురుతర వైద్యుతాభిదని। గూడుచురత్న గృహాంచితంబు స
న్మరకత గేహశోభియగు। మంజులవారుణ లోకమేగు మ
చ్చెరువుగఁ గామరూపముల। చే నజడాత్మకలై మహానదుల్
సరసపు వీచి వృంతముల। శ్రాన్తుడ వౌనిను వీచునయ్యెడన్

చం॥ మరులను గొల్పు చూపలర। మన్ననసాతని జూచివేగ మా
పురమునుబాసి స్వర్గమును। బొమ్మచటన్గల వేల్పుజోదుతే
గరితలు చూతురాపయిన। కంజభవుండల నాడుతాను నే
ల్కరుణ నొసంగినట్టి తెఱ। గంటెతనంబది సార్థకంబుగాన్॥

శ్లో॥ త్వాం పశ్యన్తీ హృదయ! శఫరోద్వర్తన ప్రేక్షితేన
హేమాంభోజా న్యనిమిషసరి ద్భృంగహస్తోద్ధృతాని
త్వద్విశ్రాన్త్యై పథి విరచయే దాసనానీవ తత్ర
భక్త్యుద్రేకో నభవతిసతా న్దర్శనే కిం జడానామ్॥

శ్లో॥ యస్యోపాన్తే లసతివిరజా వాహినీ సత్సరోజా
యస్యాన్తస్థా శితమణిసభా నిత్యముక్తాభిరామా
యస్యాధీశో హరిరనుచక ద్గోపురం గోపురంత
త్వాన్యద్వైకుంఠం నయది పునరావృత్తి రేకా భవిత్రీ॥

శ్లో॥ దేవాధీశ స్సహసురగణై రర్ఘ్యమాదాయ భక్త్యా
మందారాణాం సుమపరిచతం త్వాముప స్థాస్యతీత్థమ్
తత్రత్యానాం పరిజనవిధిం ప్రావ్య శీఘ్రం ద్వితీయాః
దివ్యా న్కల్పద్రుమ వనమరు త్సేవితా న్భూమిభాగాన్॥

శ్లో॥ తీర్త్వా కాంచి త్సరణి మపరాం గచ్ఛ తత్రోచ్ఛభాసమ్
వాసం ధాతు స్సురనరముఖ ప్రాణినాం సంవిధాతుః
యత్ర త్వామా గత మనుజవ న్మాన యిష్య త్యజస్రమ్
లోకాధీశాం సదసి మురజి న్నాభి నాళీక జన్మా॥

శ్లో॥ అస్మాల్లోకా త్కృతిచన గతా స్తత్ర దేవేట్సభాయామ్
సేవిష్యన్తే ద్రుహిణ మభిత స్సామ సూక్తై ర్హ్యవిక్తైః
భక్తానా మప్యదితిజవిభుం తం తథో పాస్య పశ్చా
త్సంప్రాప్తానాం ప్రళయసమయే తేన సార్ధంహి ముక్తిః॥

మ॥ మనసా! మానవివర్తనే తుణముచే । మర్యాదగాఁ జూచి పా
వనమందాకిని వీచిహస్తములనా । పై పేడికెందామరల్
ఘనపీఠంబుల మాడ్కినిల్చునట మా । ర్గశ్రాన్తతం దీర్చ స
జ్జన సందర్శనమైనచో జడులకు । న్సద్భక్తి చేకూరదే॥

చ ॥ విరజ లసత్సరోజ కను । పించెటివాహిని, దానినాథుడున్
హరి, పురమధ్య రత్నసభ । యానతిశోభిత నిత్యముక్తయూ
గురుతర గోపురోల్లసిత । గోపురమెన్నఁగ సౌఖ్య సంపదన్
బరమ పదంబగున్మరలి । వచ్చుటయొక్కటి లేకనున్నచో॥

మ॥ ఘనమందారసుమాంచితంబయిన య।ర్ఘ్యంబూని దేవావళుల్
వెనువెంటం జనుదేర భక్తిమెయినో । లిందేవ నాథుండు ని
న్గననేతెంచును వారిపూజఁగొని వే । గన్దాటు మాకల్ప స
ద్వనసంజాత మరుద్విలాసయుత భూ । భాగంబు లన్మానసా॥

చం॥ త్వరితము కొంతమార్గమును । దాటిసురాసుర సృష్టికర్త్రభా
సురతరలోక మేగుమట । సూరిజనంబులుఁ గొల్చుచుండ సో
దరునివిధంబుఁ జూచుచు ము।దంబున పూజల గారవించు నా
సరసిజ సంభవుండునిజ । సజ్జన భావము వెల్లడిల్లగాన్॥

ఉ॥ ఇచ్చటినుండియే యచటి।కేగుచుఁ గొందఱు బ్రహ్మనెప్పుడున్
మెచ్చుచు సామసూక్తముల । నిచ్చలుసేవలఁ జేతురీవిధం
బిచ్చను భక్తులైనవిధి । నీశునిగా భజియించి వానితో
మచ్చికమీరగాఁబ్రళయ। మందునమోతుముగాంతురాపయిన్॥

శ్లో॥ యస్మా ద్వేదామృతరసఝురీ సర్వతో నిస్సృతాసీ
ద్యస్యేచ్ఛాత స్థిరచరమయీ జాయతే వ్యష్టిసృష్టిః
తస్యాజస్యాఽప్యధిక విభవం మంస్యసే త్వం తృణాయ
తద్దాసానా మధికవిభవాః కామ మల్పీభవన్తి॥

శ్లో। తత్ర ప్రాప్య స్వయ మజకృతాం బంధుకార్యాం సపర్యా
ముత్తీర్యాండం దశగుణమితం సప్తకంచావృతీనామ్
నిత్యాం సూక్ష్మాం ప్రకృతి మపరాం గచ్ఛ కించిజ్జవేన
యస్యామేవం నభవతి దృతం గచ్ఛతాం విఘ్నలేశః॥

శ్లో॥ గత్వాదూరం తటిదనుగతం ప్రాకృతం మండలంత
ద్యాస్యస్యైకాం సుకృత? విరజాం దృష్టిజాలం వితత్య
యస్యాస్తీరే కమలనయనోవర్తతేఽమానవాఖ్యో
ముక్తావాప్త్యై జలధితటసీ మ్నీవ కైవర్తకేశః॥

శ్లో॥ శ్రోత్ర్యాణామప్య ధికభయదే యామ్యమార్గేఽనుభూతమ్
వ్యాఘ్యాస్యాద్యైః పితృపతిభటై స్తాడితం శూలఘాతమ్
విస్మృత్యాద్యా ద్గమనసమయా దాపదప్రాప్తిదైవై
ర్మధ్యేమధ్యే కృతమభిమతం గౌరవం ప్రాప్స్యసీద్ధమ్॥

శ్లో॥ శబ్దస్పర్శాదిక మృగగణై ర్ఘాతుకైః క్రాన్త కుంజా
త్త్రూర్కారాత్తాపత్రయమయ దవాగ్నే ర్వినిర్గత్యదిష్ట్యా
గాహంగాహం హృదయ? విరజాజీవనీయే త్వదీయా
మద్యాం సూక్ష్మాం ప్రకృతివిషయాం వాసనాంత్యక్ష్యసిత్వమ్॥

ఉ॥ ఎవ్వనినుండి వేదసుధ । యెల్లెడలం బ్రవహించు నాదిలో
నెవ్వని యిచ్ఛతో నవని । యేర్పడుచుండును వ్యష్టిసృష్టి నీ
వవ్వన జాసనోన్నతిని । యంతతృణంబుగ నెంతువీశుపై
నివ్వెఱఁజెందు భక్తిగల । నిర్మల చిత్తులకెల్ల నల్పముల్॥

చం॥ సరసిజ సంభవుండొసఁగు।సత్కృతిఁగైకొని యండమును తదా
వరణక సప్తకంబధిక । పంక్తిగుణంబును దాటిసూక్ష్మమై
బరగుచునున్న యా ప్రకృతి।భాగము నేగుము వేఁగదానిలో
నరిగెటి వారికీవిధిగ । నల్పము విఘ్నము లేదుమానసా?

మ॥ సరగన్ప్రాకృత భాగముంగడపియా । సౌధామినీ పూరుషుం
డరుగన్జూచెద వచ్చట న్విర్జనబ్జాక్షుండ మానుష్యసుం
దరరూపంబున దృష్టిజాలముల మీదన్గప్పి ముక్తాప్తికై
వరలున్వారిధి తీరమందలరుచై । వర్ణాకృతిన్మానసా?

చం॥ వరుసగ నించుకై నవిను । వారికి భీతిని గల్గఁజేయు దు
ర్భరనర కప్రయాణముల । వ్యాఘ్రముఖాదిక శూలఘాతముల్
మఱచి సుఖోత్తరంబయిన । మార్గమున న్హరిఁ జేరుదాక సం
బురమున నచ్చటచ్చటను । బూనెదవేవిధి గౌరవంబులన్॥

మ॥ గురుశబ్దాదిక హింస్రజంతు యుతమా । కుంజంబు నుస్వీడి భీ
కర తాపత్రయదావ పావకమువే । గన్నాటి యోమానసా?
విరజా నీరములోన గ్రుంకులిడి నీ । వృత్తాను సంసక్త సు
స్థిర సూక్ష్మ ప్రకృతి న్సవాసనగ ప్రీతి న్బాసెదావాపయిన్॥

శ్లో॥ యస్యాఃకూలేని రుపమతలే ప్రాకృతా ప్రాకృతేద్వే
యత్సంస్పర్శా త్ప్రకృతి విగమో జాయతే ప్రాకృతానామ్
శుద్ధామధ్యే ప్రవహతిసదా సానదీ నీరజస్కా
విష్ణోర్లక్ష్మ్యా ఘటనజకృపా వాహినీ వాప్రమాదా॥

శ్లో॥ స్నాత్వాతీరం గతవతి తదాఽమానవస్పర్శ మాత్రాత్
రూపంత్వ ప్రాకృతమపి కృతంప్రాప్యతే తత్క్షణేన
తేనాభాస్య స్యసదృశః యధారాహు ముక్తశ్శశాంకో
ద్రష్టుంశక్యోన భవసి పురా కోటిసూర్యప్రకాశః॥

శ్లో॥ నిత్యం తేజో మయమమలినం శంఖచక్రాద్యు పేతమ్
స్మితం పీతాంబర విలసితం దివ్యమాల్యానుషక్తమ్
సక్తం కాన్త్యా గణితగుణ సౌందర్య లావణ్య గణ్యామ్
పుణ్యంరూపం హరితనుసమంయాతి తత్రైవ ముక్తః॥

శ్లో॥ మత్వాసన్నిధ్యా త్ప్రియ ముపగతం త్వాం సమానేతు కామాః
పద్మాకాన్త ప్రణయవిహితా నిత్యముక్తాస్తువంతః
గీతైః కోలాహలముఖరి తైరాగ మిష్యన్తి పూర్వమ్
తేషాంప్రత్యా గమనగమక శ్రోష్యతే తూర్యఘోషః॥

శ్లో॥ దివ్యాన్యాదా శరశతమితాన్య ప్సరస్త్రీకులాని
త్వాంస్రగ్వస్త్రాంజన మణిముఖై ర్భూషణై ర్భూషయేయుః
పిత్రాజ్ఞప్తే కులసముచితే యావరాజ్యేభిషిక్తమ్
ధాత్రీయూధా న్యనుగుణగుణం స్వాంయధా రాజపుత్రమ్॥

ఉ॥ దేనితటద్వయం బలరు । దివ్యము ప్రాకృత మండలంబొగిన్
దేనిస్పృశింపఁగాఁ బ్రకృతి । తీరును ప్రాకృతులైన వారి క
ట్లానది నీరజస్కయన । యంబట మధ్యన పారుచుండు శ్రీ
జాని కృపాప్రవాహమును । బోలిప్రమాదము లేకశుద్ధయై॥

మ॥ విరజా స్నానముఁజేసి తత్తటమున ॥ న్వొల్గొంద మానుష్యరా
ట్కర సంస్పర్శనమైన తత్క్షణమున । న్గన్పట్టు నీరూప మ
త్కరమ ప్రాకృత మయ్యుదానివలన । న్స్వర్భాను నిర్ముక్త శీ
తరుచిన్బోలుచు కోటిసూర్యవిల సద్భాసుండ వయ్యేవటన్.

శా॥ తేజోరూపము శంఖచక్ర యుగళీ । దేదీప్యమానంబు ని
ర్వ్యాజాలం కృతదివ్యమాల్య మమలం । బాబద్ధ పీతాంబరం
బోజస్సంగత పుణ్యగంధ మిళితా । పూర్వప్రభా గణ్యమం
భోజాతాకృతి తుల్యదివ్య తనువున్ముక్తుండవై నొప్పెందెడిన్.

ఉ॥ నాకడనుండి వచ్చి నమనశ్రేయు నిన్నటఁ జేర్చుకోరికన్
శ్రీకలితాజ్ఞ గైకొనిన నిత్యులుముక్తులు నిన్నుతించుచున్
పాకటమైన గీతములఁ । బాడుచువత్తురు వేగవారి యా
రాకను దెల్పుతూర్యఘన రావముముందుగ విందువయ్యెడన్.

మ॥ జనకాజ్ఞంగొని యౌవరాజ్యపదవిన్ । స్థాపింపరాట్పుత్రు స
ద్వినయోపేతు నలంకరించు నిజధా । త్రీసంఘముం బోలిస్వాం
జనమాల్యాంబర భూషణంబులనినుం । సంపూర్ణగావింతు రం
దెనయ న్మానసహంసరాజ! యెదురై యేనూఱు దివ్యాప్సరల్.

శ్లో॥ గ్రామాద్యన్తికభువి యదా జాతి ఛండాలయోగ్యమ్
స్థానం త్యక్త్వాఽపసరవిరజా వ్యోమమధ్యే స్థితం త్వామ్
కైవల్యం తత్పద మవిచలం కేవలాః ప్రాప్నువన్తి
బ్రహ్మానందో నభవతి యతః కేవలాత్మానుభూతిః.

శ్లో॥ జ్యోతిర్మాలావలయి విపులం స్వచ్ఛరత్నాను బద్ధమ్
సిద్ధం శుద్ధం పరమసుఖదం కింకిణీ పంక్తి నద్ధమ్
దివ్యం నవ్యం గళితవికచ త్పుష్పకం పుష్పకం స
ద్యానం ధృత్వా తదను గరుడోఽప్యేష్యతి త్వత్సకాశమ్.

శ్లో॥ తస్మి న్యానే సహపరిచరై ర్నిత్యముక్తై ర్నిషణ్ణామ్
త్వాం నేష్యంతి త్వరితగతయో వాహకా నిత్యసిద్ధాః
నృత్యై ర్గీతైః పథి విరచితై స్తిల్యకాన్తార మేకమ్
యస్య చ్ఛాయా హరిపద ఇవాగ్రీష్మకా నాతిశీతా.

శ్లో॥ తత్కాన్తారే ప్రవిమలతరే । త్వత్తనౌ తిల్యగంధమ్
బ్రాహ్మం పశ్చా ద్విబుధవనితా లేపయిష్య న్తి మోదాత్
తత్రాసీతం మధురమధురం భుక్తశేషం పరేణ
భోగం దివ్యామృతరసమయం స్వీకరిష్య స్యశేషమ్.

శ్లో॥ చిత్రైః పత్రై స్సురభిమరుతా చాలితై ర్భ్రంశమానై
ర్భ్రష్టై స్సప్రష్టై స్తరుషు నితరాం శోభితం దివ్యపుష్పైః
నానాకల్పద్రుమవిలసితం దివ్యలీలాద్రిభద్రమ్
పశ్యే స్త్వం తద్వన మవనతం మంజరీ మంజుపుంజైః.

శా॥ నీవా పైన పురాన్తిక స్థలమున। న్వోల్లొందు ఛండాలయో
గ్యావాసంబును బోలిసింధు వర నిత్యస్థానమస్వస్థమా
కైవల్యంబును బాసిపోమ్మచట శ్రీకాన్తాప్తిసౌఖ్యంబులే
దావిర్భాతని జాత్మమాత్రసుఖము।న్ప్రాప్తింతు రత్తావునన్॥

చం॥ నిరుపమ రత్న బద్ధము వి। నిర్మల కాన్తి యుతంబు కింకిణీ
సరణి శుశోభి నవ్యసుమ। జాలవిలోల మపార సౌఖ్యమం
దిరమగు పుష్పకంబనెడు। దివ్యవిమాన మమానవేశుఁడౌ
గరుడుఁడు కేలుఁ దామరలఁ।గైకొని వచ్చును నీసమక్షమున్

శా॥ ఆయానంబునఁ గూరుచున్న నిను నిత్యవ్రాతముల్గొల్వ స
ద్గేయంబుల్చెలరేగ నాట్యములతో। దివ్యామరుల్వాహకుల్
హాయింగొల్చుచు వేగఁ జేర్చెదరు లీల న్నిల్య కాన్తారమా
ఛాయంజూడ ననుష్ణ శీతము సుమా। సర్వేశ పాదాకృతిన్॥

శా॥ ఆపయినట్టి తిల్యవన। మందున బ్రాహ్మము తిల్య గంధము
న్నీ పరిశుద్ధ దేహమున॥ నీరజగంధులు పూయుచుండ ప
ద్మాపతి భుక్తశేషము సదారస పూరిత దివ్యభోగమున్
లోపములేక నాక్షణము। లోఁగొని తేర భుజింతు వీవికన్॥

ఉ॥ తీరని తావు లీనుబలు। తెమ్మెర వీవఁగఁ జెట్ల నుండిలస్
ఝాఃతినజాఃఅనున్న సుమ। జాల విచిత్ర మనేకదివ్య మం
దార విలాస శైల సుఖ। దంబయి సుందర దివ్యపుష్పసం
భారనతాగ్రమైనవన। భాగము నంతటఁ జూడుమయ్యెడన్॥

శ్లో॥ లక్ష్మీ లీలాకృత విహృతయే కేవలం కల్పితాని
శ్రీశప్రీత్యై క్వచనవిహితా న్యన్యసాధారణాని
పుష్పాసంగై ర్మధులవయుతైః కంపితా న్యల్పవాతై
ర్విభ్రాజన్తే ఖలు తదభితో మాధవీమణ్డపాని

శ్లో॥ తత్రానన్తే పరమనిలయే నిత్య మప్రాకృతానామ్
ద్రష్టవ్యానాం సువనసరసాం నోపమా రూపణం చ
నైవోత్ప్రేక్షా నచ పరిణతి ర్నైవ చాత్యుక్తి రాస్తే
కిన్తు స్యాచ్చే ద్వచనవిషయా సా స్వభావోక్తి రేకా

శ్లో॥ తత్తత్కాలోచిత సరసిజోల్లాస సంకోచభావౌ
లీలోద్యాన స్థితతరు సుమవ్రాత పాతాదికం చ
సర్వం తస్మి న్ప్రచలతి సదా శ్రీశసంకల్పమాత్రాత్
కాలః కించి న్నభవతి విభుః పచ్యతే కాల ఏవ

శ్లో॥ తస్మా దేకం హ్రద మనుసరే ర్దివ్య మైరమ్మదాఖ్యమ్
నిత్యోత్ఫుల్లత్కువలయవన శ్యామలా సన్నకూలమ్
ముక్తాబద్ధ స్థల సుమలస ద్రత్న సోపానజాలమ్
హేలాఖేల ద్భ్రమర మభిత స్సంచర ద్ధంసమాలమ్

శ్లో॥ రమ్యా గమ్యా రమణచరణ ధ్యానసంగాత్మకానా
మన్యా సాధ్యా విలసతి పుర స్సూరిణాం పూరయోధ్యా
దూరా ద్వర్ణత్రయవిరచిత స్సౌమ్య? యద్గోపురస్య
వేదస్యాదౌ ప్రణవ ఇవ తే లక్ష్యతే శృంగభాగః

ఉ॥ శ్రీవనితా విహార సుఖ। సేవనకై యలరారు నొక్కెడన్
కేవల మిందిరారమణ। కేళికినొక్కెడ వెల్గు సర్వసం
సేవనకర్హమయ్యు మధు। సిక్తసుమాంచిత వాత కంపితం
బై విలసిల్లు మాధవల। తావళిమంటప బృందమంతటన్.

ఉ॥ ఆపదమందు దివ్యతర। మైనవనాదుల కంచితోప మా
రూపణముల్ హుళిక్కిసుదు। రూహము భావన యించుకైనలే
దీపరిణామవార్తమఃశ్రీ। యెక్కడఁ జెల్లు నతిప్రసక్తి తా
నోపినయంతఁ బల్కుసహ। జోక్తిపసంగది సాధ్యమైనచో.

శా॥ లీలోద్యానజ వృక్షపత్రిసుమము। ల్విచ్ఛిన్నమై జాలుటల్
మేలౌపద్మవి కోచహాసములుభూ। మిన్గల్గు సర్వంబు శ్రీ
పాలేచ్ఛావశమై దనర్చునెపుడు। న్నభవ్యంబుగా మానసా!
కాలంబేమి యొనర్పఁ జాల దచట। న్కాలంబె తత్పచ్యవశా.

ఉ॥ సారజలంబు సత్కుముద। జాలవినీల తరాన్తి కస్ఫుర
త్తీరము చంచరీక గణ। దీపితచారము హంసమాలకా
ధారముమౌక్తిక ప్రసవ। దాపితరత్న వరాధిరోహ మ
య్యారమనంగఁ జెల్లుకొలనచ్చటఁ జేరుము సంబురంబుతోఁ.

శా॥ శ్రీరమ్యం బఖిలేశ పాదయుగళీ। సేవాప్తి లోలాళికిన్
జేరన్నశక్య మనన్య సాధ్యముబుధ। శ్రేష్ఠాధివాసంబు సు
స్మేరామోద్ధృత దీయగో[illegible]। శృంగంబు వేదాదినోం
కారస్ఫూర్తి సదా త్రివర్ణయుతమై। గన్పట్టు [illegible]గాఁ.

ఇట్లు శ్రీ మత్సదాచార్య కృపాలబ్ధ సారస్వతుఁడగు శ్రీకృష్ణ
మాచార్య శతావధాని కృతులందు నాంధ్రపద్యసహిత
మ న స్సం దే శ కా వ్య ము న
ప్ర థ మో చ్ఛ్వా స ము,
ఓం త త్స త్.

(క ఠి న ప ద ప్ర దీ పి క)

1. జీవమనగాఁదగు = ప్రాణితుల్యురాలు, జీవాత్మ యనబడునది; ప్రకృతి భవ్య = స్వభావముచే నుత్తమురాలు, మూలప్రకృతికన్న విలక్షణ మయినది, భవ = సంసారము; ఫలములు = పండ్లు, ధర్మార్థకామ మోక్షరూప పురుషార్థములు; పాత్రము = ఆధారము, యోగ్యము; సుమనోవిచిత్రము = పుష్పములచే చిత్రమైనది, విద్వాంసులకు విచిత్రకర మైనది; క్షేత్రము = పంటభూమి, శరీరము, పురుషార్థ యోగ్యమైన శరీరమని తాత్పర్యము.
2. ద్విజప్రవరుచే = శ్రేష్ఠమయిన పక్షిచే, బ్రాహ్మణ శ్రేష్ఠుడయిన యాచార్యులచే; హృన్నాయకుఁ = ప్రాణనాథుని, ఈశ్వరుని; మృదుల హృత్పంకేజము = మృదుల + హృత్ +, పంకేజము = మిక్కిలి మృదువయిన హృదయ కమలమున, మృదులహృత్ + పంకేజ, మృదువైన లోపలి భాగము గల కమలము.
3. అంతరంగుఁ = మనస్సు కలసినవాని, మనస్సును.
5. మహాత్కులజాతుడు = గొప్పకులమున బుట్టినవాడు, మహత్తత్త్వముయొక్క వంశన బుట్టినది, మూల ప్రకృతివలన మహత్తత్త్వము, దానివలన యహంకారము, ఇది మూడువిధము, సాత్వికము, రాజసము, తామసమని, సాత్వికాహంకారమువలన పంచ భూతములు, తామసాహంకారము వలన ఇంద్రియములు మనస్సు పుట్టినవని వేదాన్త ప్రక్రియ.
6. కరణము = కార్య సాధనము, ఇంద్రియము; మానసహంసము = హంస వంటి మనస్సును, మానస సరస్సున పుట్టిన హంసము.
10. వృత్తి = జీవనము, కిరణ ప్రసారణము.

14. మిత్రకరావలంబనము = స్నేహితుని సహాయము, సూర్యుని కిరణాధారము.
22. అలోకాధీశ్వరుఁడైన = సూర్యుఁడైన.
31. హిమాగ్రహస్తముల = చల్లని చేతుల, చల్లని కిరణముల.
32. రాజు = ప్రభువు, రాజను పేరు గలవాఁడు; జైవాతృకుఁడు = చిరంజీవి, జైవాతృకుఁడను పేరుగలవాఁడు-విధేయుఁడని తాత్పర్యము. సద్వరుఁడు = సత్పురుషులలో శ్రేష్ఠుఁడు, చుక్కల ఱేఁడు.
34. అజడాత్మకలు = చైతన్యము గలవారు; జడము = ఉడలక భేదము, జలము, నీటి స్వరూపమును బాసి సశరీరలై యని యర్థము.
35. తెలిగంటితనము = తెప్పపాటు లేని కన్నులు గలుగుట, దేవత్వము.
36. జడులకు = మూర్ఖులకు, జలస్వరూపులకు,
37. విరజ = దుమ్ములేనిది, విరజయను పేరుగలది; హరి = విష్ణువు, ఇంద్రుఁడు; రత్నసభ = రత్నములతో గట్టిన సభ, వైకుంఠము లోని మణి మంటపము; శోభిత నిత్యముక్త = ప్రకాశింపఁబడిన నిత్యులు, ముక్తులు గలది, నిత్యము ముత్యములు గలది; గోపురము = స్వర్గము, పురద్వారము.
42. పఙ్క్తిగుణము = పదియిమ్మడులు.
43. జాలము = సమూదాయము, వల; ముక్తాప్తి = ముక్తుల నొందుట, ముత్యముల నొందుట; కైవర్తకుఁడు = బోయవాఁడు.
57. ఉపమారూపణముల్ = సాదృశ్యము, సామ్యమునుఁ బట్టి ధర్మారోపణము ఉపమాలంకారము, రూపకాలంకారము; భావన = ఊహ, ఉత్ప్రేక్షా లంకారము; పరిణామవార్త = మారుట యను వార్త, పరిణామాలంకార మను వార్త; అతి ప్రసక్తి = అధికముగాఁ జెప్పుట, అతిశయోక్త్యలంకారము; సహజోక్తి = ఉన్నదున్నట్లు చెప్పుట, స్వభావోక్త్యలంకారము;
60. త్రివర్ణయుతము = మూఁడు రంగులు గలది. (అ, ఉ, మ్, అను మూఁడక్షరములు గలది. ఈ మూఁడక్షరములుకలసి (ఓమ్) అని యగును.

ప్రథమోచ్ఛ్వాసము.

ద్వితీయోచ్ఛ్వాసము

శ్లో॥ లక్ష్మీవిద్యుద్వలనలసత స్సత్కృపా వర్షుకస్య
శుద్ధేఽనన్తే హరిమణిరుచా భ్రాజమానస్య తస్య
దివ్యాభ్రస్య స్ఫురణగమకం ప్రాగ్దిశీ వేన్ద్రశార్ఙ్గమ్
నానారత్నద్యుతివలయి విభ్రాజతే గోపురం తత్॥

శ్లో॥ శృంగైః పంచోపనిషదమలై శ్శోభమానం ప్రమాణమ్
నిత్యం వర్ణక్రమపరిచితం సూరిభిః పాల్యమానమ్
పద్మేశప్రాప్త్యయన విశదీకార దక్షం సమక్షమ్
ద్రక్ష్యస్యగ్రే నిగమ మివ తద్గోపుర ద్వారదేశమ్.

శ్లో॥ భక్త్యోద్రేకావనతశిరసా తత్ర దీర్ఘం ప్రణమ్య
ద్వార్స్థై స్స్నిగ్ధైః ప్రకటితపథం ప్రేమదీర్ఘైః కటాక్షైః
రత్నస్థానం ప్రవిశ మహతా వైభవేనాశు తస్య
వత్సో ధ్వన్యాశ్రయ మివ ముదా కణ్ఠనిర్ముక్తరజ్జుః

శ్లో॥ సేనానాథ ప్రముఖ విబుధా స్తత్ర చ స్వంనివేశమ్
త్వా మాసీయోపరి మృదుతలే పూజయిష్యన్తి పశ్చాత్
ప్రేష్ఠా కాన్తాకరకిసలయోన్ముక్తనీరేణ పాదౌ
ప్రక్షాళ్యాదౌ ప్రణతశిరసా ధారయిష్యన్తి తీర్థమ్.

శ్లో॥ సహ్యాం ద్రైవాదివ సువిపులా ధంబుధే రంబుపూరః
ప్రాప్తోఽస్మాకం ప్రభు రయ మద స్సంస్మృతే రిత్యశేషమ్
హర్షోన్మీలన్నయనయుగళీ స్రస్త సంతోషబాష్పమ్
వక్తారస్తే చరిత మమలం విస్మితా స్స్వస్వదేవీః.

చం॥ సిరిపను మించుమించుకడు। శీఘ్రకృపార సధారలొల్కు సుం
దరరుగ నంతధామమున। నర్మలినీల మణిప్రకాశుడౌ
హరియను మేఘముండెలువు। నట్టి సురేశ్వర చాపమోయనన్
గురుతరరత్నకాన్తియుత। గోపురముఖ్యము తేజరిల్లెడున్.

ఉ॥ ఆపయి సుప్రమాణము స। మంచిత వర్ణ విశేషితంబు పం
చోపని షద్విశుద్ధశిఖ। రోజ్జ్వలమార్య సురక్షితంబు ప
ద్మాపతి లబ్ధిమార్గసుగ। మస్థలమానిగ మంబువోలె త
ద్గోపుర మస్యభాగమును। గోరికతోం దిలకింతు వీవికన్.

ఉ॥ మీరినభక్తితో సిరము। మేదినిసోంగంగ మ్రొక్కుమప్రతీ
హారులు ప్రేమ చూడ్కులని। జాజ్ఞనొసంగంగ దానిలోపలన్
జేరుము వైభవంబలర। శీఘ్రము బంధము విప్పనావుపైం
గోరిక ళుప్పతిల్లంజను। కోమలవత్సము రీతిప్రీతితోన్.

శా॥ సేనానాయకుండాదిగాగల బుధుల్। స్వీయాల యాభ్యున్నత
స్థానంబందున నీకుంబూజలిడి మీ।దన్భక్తితో స్వీయకా
న్తా నీతామలహస్త పల్లవయుగ। వ్యాముక్త నీరంబుతో
నానన్పాదము లంటిరాచి తలపై। నద్దాలు రాతీర్థమున్.

చం॥ జలధిజలంబు దైవమున। సహ్యనగంబును జేరుమాడ్కిమా
న్యులు మననాథులాభవము। నుండిటకేగి రటంచుమోదసం
కలిత నిమీలితాక్షివర। కంజగళజ్జలు లయ్యు నీదుగా
థలవచియింతు రచ్చెరువు। తారొకానంగాంధమ యంగనాళికిన్.

శ్లో॥ పూర్ణా కుంభా తదను రుచిరం దివ్యచూర్ణం శరారిమ్
స్నేహాక్షీరక్షురదురుకుచా భవ్యనీరాజనాని
ధృత్వా హిత్వా శిశిరవదనా శ్చాగమిష్యన్తి నార్యః
ప్రోస్య విశ్వా స్సుత మివ చిరేణా గతం స్వాగతేన.

శ్లో॥ నిత్యేచ్ఛాతః పరమఖపతే ర్నిత్యకైఙ్కర్య సిద్ధ్యై
దివ్యా రామాః కతిచన సదా సన్తి నిత్యా యథా శ్రీః
స్త్రీపుంసత్వాదికవినియమో నాస్తి ముక్తేషు తేషామ్
తత్సారూప్యం వదతి నిగమ స్త్వేష మార్గ స్తిరశ్చామ్.

శ్లో॥ ఏవం యాయా స్త్వ మథ సుపథా శుద్ధసత్త్వైకదేశమ్
మేశా దేశా నుగతరచనాసంమ్మిళత్సన్నివేశమ్
వైకుంఠాఖ్యం శ్రితజనమనోహారి తత్స్వప్రకాశమ్
దివ్యైర్హేమావరణ శతకై ర్భాసమానం విమానమ్.

శ్లో॥ నానాపుష్పద్రుమపరిచితైః కోకిలాలాపగీతై
ర్వాతై స్సంచాలిత మృదులతై శ్శారికాగీతపూతైః
సాంద్రై ర్నిత్యం నవనవమధు స్యన్దిభి ర్దివ్యగంధై
ర్దివ్యోద్యానైః పరివృతతలం భవ్యసోపానజాలమ్.

శ్లో॥ త్వద్గంభీరై ర్విశదశిశిరై స్సూరిణాం సన్మనోవ
న్మందాలా సోద్గతకలరవో త్ప్రేక్షితేందిందిరై శ్చ
సేవ్యై ర్దివ్యామృతరసమయై స్సంచర ద్రాజహంసైః
క్రాన్తోపాన్తం కమలలలితై స్సై రనేకై స్తటాకైః

ఉ॥ చెన్నుగఁ బూర్ణకుంభముల । శ్రీశఠగోపము దివ్యచూర్ణ మ
భ్యున్నతి మంగళారతులఁ। బూనుచుస్నేహగళత్వ య స్తనుల్
తిన్నగవత్తు రచ్చటవి । దేశచిరాగతుఁ డైన పుత్రునిం
గన్నని తల్లులాతురతఁ । గాంచఁగవచ్చిన మాడ్కిఁ బ్రీతితోఁ

ఉ॥ శ్రీలలనా మనోహరుని । సిద్ధతరెచ్చను నిత్యసేవకై .
స్త్రీలును కొందఱుందురట। శ్రీసతిఁబోలె విముక్తు లందునీ
లీలగ స్త్రీత్వపుం స్త్వములు । లేవురమేశ సరూపతా ప్తినే
మేలగు వేదముల్దెలిపె । మీఁదవచించిన పక్షులట్టులే.

మ॥ మనసా? యీవిధి మంచిత్రోవఁజనుమా।మానాయకేచ్ఛావశం
బునానావిధ సన్నివేశయుతమై । భూమిన్నవ్యయం జ్యోతియై
జనసమ్మోహక శుద్ధసత్వవిలస । స్థానంబు వైకుంఠమన్
కనకానేక విశాలసాలవలమా । నంబౌ విమానంబొగిన్.

శా॥ నానాపుష్ప తరుప్రకాండయుతమా । నందా వహచ్ఛారికా
గానోల్లాసము కోకిలాలపన శృం । గారంబు మందానిలా
ధీనాలోల లతావితానముగళ । ద్దివ్యామృతా సాంద్ర స
త్సూనా మోద వనావృతంబునది సత్సోపానమై భాసిలున్.

ఉ॥ సూరిజనంబు మాడ్కిఁహిమ । శుద్ధములైయిక నిన్నుబోలి గం
భీరములయ్యు మందరవ । వేదిత షట్పదమయ్యు హంస సం
చారవిచిత్రమై కమల । జాలమనోహరమై సుధాక్షర
న్నీరసు సేవ్యమైచెలఁగు । నిత్యతటాకము లన్నిప్రక్కలన్.

శ్లో॥ మత్కార్యార్థం ప్రియసఖ? సమాయాన్త మత్యుత్సవేన
త్వా మాహూయ ధ్వజపటమయై రగ్రహస్తై స్సమస్తైః
బ్రహ్మానందోన్మథితవలభీ పక్షివాద చ్ఛలేన
ప్రీత్యుద్దేశాత్ప్రథిత మనుపదం స్వాగతం పృచ్ఛతీవ.

శ్లో॥ జాలోద్గీర్ణాగరు మృగమదా ద్యగ్రిధూమప్రసారైః
రత్నచ్ఛాయా వ్యతికర సముల్లాసిభి స్తత్రతత్ర
కాలాధీన స్థితివిరహితైః వ్యన్తరాళేవిశాలే
స్థూలాన్నీలా శ్శకలయ దమితాన్సేంద్రచాపా న్పయోదాన్

శ్లో॥ తస్యైవాన్త శ్శ్రితమణిమయం మంటపం రత్నదీపమ్
పూర్ణానందం దశశతసహస్రాధిక స్థూణకోణమ్
నిత్యైర్ముక్తై ర్నిబిడ మజడం నిర్మలం చిన్మయేకమ్
లక్ష్మీభర్తు ర్విభవ మఖిలం లక్షయ ద్భావళీతి.

శ్లో॥ సర్వే బ్రహ్మానుభవముదితాః పంచవింశద్వయస్కాః
సర్వే దివ్యై ర్మకుటకటకైః కుండలై ర్మండితాంగాః
సర్వే హేమాంగదవరగదా శంఖ చక్రాంకితా శ్చ
సర్వే తస్మి న్నదసి పరమానందసిన్ధౌ నిమగ్నాః,

శ్లో॥ న త్వేతేషాం సహయువతిభి ర్జాయతే కామచారః
కిం త్వేతేషాం సహయువతిభి ర్జాయతే కామచారః
న త్వేతేషాం సహయువతిభి ర్వ్యోమయానే వియోగః
కిం త్వేతేషాం సహయువతిభి ర్వ్యోమయానే వియోగః.

చం॥ ప్రియసఖ? నీవునాపనికిఁ । బ్రేమమహోత్సవమొప్పరాగదా
రయమున కేతు సత్పటక । రంబులరమ్మని నిన్నుఁజీరి త
న్మయసుఖ మత్తగేహాఖగ । నాదమిషాదర భాషణంబుతో
స్మయముననద్ది మాటికిని । స్వాగతమిచ్చిన రీతిభాసిలున్.

శా॥ మాలాబద్ధ విచిత్రరత్న సుషుమా । మాన్యోదయంబై నయా
జాలోద్దీర్ణ సుగంధ ధూపపటలా । చ్ఛాదంబుతో నద్దియా
కాలాధీనముఁగాని తావునమహా । కాశంబునం దెప్పుడున్
స్థూలా నీల సహేన్ద్రచాప ఘనముల్ । సూచించునందందొగిన్.

ఉ॥ అందున రత్నదీపయుత । మయ్యుననేకము లైనకంబముల్
సుందర కోణముల్గలిగి । సూరిఘనంబయి మోదపూర్ణ స
న్మందిరమైన దివ్యమణి । మంటపమొక్కటి శుద్ధదీప్తివె
ల్గొందు రమేశసర్వవిభ । వోన్నతులన్ప్రకటింపఁజేయుచున్.

ఉ॥ అందఱు పంచవింశతివ । యస్కులు బ్రహ్మ సుఖానుభావులే
యందఱు శంఖచక్రల స । దంగదదివ్య గదాది ధారులే
యందఱు దివ్యసన్మకుటు । లద్భుత కంకణ కుండలాంగులే.
యందఱు నుండు రట్టిసభ । యందుప్రమోద మహాబ్ధిమగ్నులై.

ఉ॥ యువతులతోఁడ వీరలకు । నొప్పదొకప్పుడు కామచార మా
యువతులతోఁడ వీరలకు । నొప్పునొకప్పుడు కామచార మా
యువతులతోఁడ వీరికివి । యోగములేదు ఖయానమందునా
యువతులతోఁడ వీరికివి । యోగముఁగల్గు ఖయానమందొగిన్.

శ్లో॥ కేచి త్తస్మై నమఇతి సదా భక్తిపూర్వం నమంతః
కేచి న్నేత్రాంజలిపుటశ్చైత్ర శ్రీశరూపం పిబన్తః
కేచి చ్ఛ్రీపం హృదయకమలే న్యస్య తం లాలయన్తః
కేచి ద్భ్రాన్తా ఇవతతఇత స్సంచరిష్యన్తి తత్ర.

శ్లో॥ సౌశీల్యాఖ్యే మురరిపుగుణే మావిశం త్స్నేహభర్తుః
ఆనందాబ్ధౌ తదనుభజతాంనోమహా వర్తగర్తః
ఆయాన్తివిద్ధ న్త్వితి ఘనవచో నీరగాంభీర్య చిహ్నామ్
తస్మి న్నాదౌతరణకుశలా స్థాపయిష్యన్తి కేచిత్.

శ్లో॥ గంభీరాంభః ప్రభవవిలస త్పుండరీకాయ తాక్షమ్
లక్ష్మీనాథం పరమకృపయాఽదర్శయ న్నిత్యుదారమ్
స్వాచార్యాణా మధికవిభవం మానయిష్యన్తి కేచిత్
కేచి చ్ఛ్రీశ ప్రవిమలదయాం । భావయిష్యన్తి తస్మిన్.

శ్లో॥ శ్రీమన్నారాయణఇతివదన్సోతుకామోఽప్యశక్తో
ముక్తస్త్వేక స్స్వభర మఖిలం శ్రీపతౌ న్యస్యతీ ద్ధమ్.
పాదౌ కంపం భజతఇవ తన్మానసం బంభ్రమీతి
తత్రత్యానా మనుభవరసే నిత్య మానందభూమ్నా.

శ్లో॥ ఏవం బ్రహ్మానుభవజనిత ప్రీతికైంకర్య భాజామ్
ముక్తానాం త్వం శ్రవణమధురా న్సామగాన ప్రభేదాన్
వాదా న్స్తోష్య స్యథపరవశా న్మాం వినా మా తథాభూ
రిష్టై స్సార్థం ప్రియ! ఖలు కృతా స్వాదుతా మేతి భుక్తిః.

ఉ॥ కొందఱు "తేనమో" యనుచుఁ। గూర్మినమస్కృతిఁజేతురాహరి
న్గొందఱు కన్నువోసిడులఁ । గ్రోలుదురావిభు దివ్యరూపమున్
గొందఱు హృత్సరోజమునఁ। గూర్చుచుఁ బాడుదురారమేశుని
న్గొందఱు పిచ్చివారివలెఁ । గొండొకసేవ చెరింతురచ్చటన్.

శా॥ సౌశీల్యంబను సద్గుణంబుగలయా । స్థానంబు బోవంగరా
దీశానందమహాబ్ధిఁ గ్రోలుమనకా । క్ష్యేయేతరావ ర్తయు
గ్దేశంబయ్యది యిందుఁజేరు డనువా । క్కీలాల చిహ్నంబును
ద్దేశించచ్చటఁ బాతుచుందురు సము। త్తీర్ణ ల్బుధుల్మందుగాన్.

మ॥ అలగంభీర జలోద్భవద్వికసితా । బ్జాక్షున్ర మావల్లభున్
దిలకింపంగను జేసిరీవిధిగఁ శ్రీ । తింతామటం చాదృతా
ర్యుల స్వద్వైభవమంత నెన్నుదురు ము। ఖ్యుల్కొందఱా శ్రీశని
స్తులసిక్షేతుకహార్ద మంచుమది సం। తోషింతు రన్యుల్బుధుల్

శా॥ అన్నా? ముక్తుఁడొకండు శ్రీ సహచరు। న్ధ్యానించి యెల్గెత్తి శ్రీ
మన్నారాయణయంచు సంస్తుతిని కా। మంబున్నతాఁజేయలే
కన్నా భారము నీవెయంచు భరమా। కంజాక్షు పైనుంచుటన్
గన్నన్మానస ముబ్బుమించు పదముల్ । కంపించుమోదోన్నతిన్

ఉ॥ మోదముతోడ దాస్యములఁ। బూనెకి ముక్తుల దివ్యసామగా
నాదివిభేదము ల్చెవుల । కందము లై యలరారుచున్న యీ
వాదము లెల్ల విందువిట । బాసిననీవటు లుండఁబోకు సు
స్వాదుగనుండు గాదెతమ । వారినిగూడి భుజించుభోగముల్.

శ్లో॥ నత్వా భక్త్యా ప్రవిమలరుచే ర్మణ్డపస్యా గ్రతస్త్వం
విష్వక్సేన ప్రభృతివిబుధా న్తాన్శిరోబద్ధశస్త్రా
నస్త్రాధీశా నథ భజ ముదా పంక్తిబద్ధా న్సమృద్ధాన్
తే హ్యాఖ్యాన్త్యేషాం హరిపదజుషాం శేషిణో ద్వారభూతాః.

శ్లో॥ మధ్యే భూతిద్వయమయపదై శ్శోభితం ధర్మపీఠమ్
తస్మి న్నేకం కమల మమలం ద్వాదశాదభ్రపత్రమ్
తస్యా న్తస్థా పరమమృదులా కర్ణికా దివ్యవర్ణా
తత్రైవా స్తే సుమపరిచితా శీతలా యోగశయ్యా.

శ్లో॥ తత్రాన న్త స్సహజమృదుతా శైత్య సౌగన్ధ్య యుక్తః
రాకాచంద్రాయుతసమతనూ రాజతే రత్నజాలైః
దివ్యై స్తేజస్స్ఫురణరుచిరై ర్యత్ఫణామణ్డలాని
రూప్యాద్ర్యగ్రే జనితదినకృ న్మండలా నీవ భాన్తి.

శ్లో॥ తస్మి న్నేషాభిధఫణిఫణావారిత రత్నాంశుపుంజే
మంజుశ్రీకో విలసతి ఘనశ్యామలః కోమలాంగః
లోకాతీతే శతశతకళాపూర్ణచంద్రే యథాంకో
యద్వా వజ్రస్థగితబలిభి ద్రత్నసౌందర్యరాశిః.

శ్లో॥ దివ్యాబ్జం తన్నయనతులనాం గంతు ముద్యమ్య సద్యో
భగ్నాంస స్తత్కరతల ముపస్పృశ్యత స్తర్జనేన
పాదద్వంద్వే పతిత మభవ త్తేన చాధఃకృతంస
స్తత్రైవాస్తే గతివిరహతః ప్రాప్య తత్పీఠభావమ్.

శా॥ ఆనందాత్మకమంట పంబెదటన । త్త్యాసక్తితో మ్రొక్కి నీ
వానమాగ్రశిరోని బద్ధనిజది । వ్యాస్త్రుల్కమాసన్నుతా
సేనేశాదిక పూర్ణులన్మ్రదముతో । సేవింపుమా వీరలే
శ్రీనాథాంఘ్రి యుగాశ్రితాత్ములకువా । సిద్వారశేషుల్గదా.

ఉ॥ దానిలో భూతియుగ్మ సుప । ద్రపకరాంచిత ధర్మపీఠ మ
ద్దానికిపైన శుద్ధమగు । ద్వాదశపత్రి విచిత్రకంజమ
ద్దానికిమధ్య లోమృధుల । తత్వసుకర్ణిక దివ్యవర్ణయ
ద్దాని పయింగలుంగుసుమ । ధాపితశీతల యోగశయ్యయున్.

ఉ॥ ఆశయనంబుపైన సహా । జాద్భుతశైత్య సుగంధ మార్దవా
హీశుఁడనంతుఁ డుల్లసిలు । నిద్ధనిశాకర కోటితేజుఁడై
యాశుభమూర్తికిం బడగ । లంచితదివ్య మణి ప్రభోన్నతిన్
గాశలమొప్పె రౌప్యగిరి । కాండజభాస్కర మండలాకృతిన్.

ఉ॥ ఆకమనీయ శేషుని ఫ । ణావళిరత్నగభస్తిపుంజముం
దాకమలాక్షుఁ డభ్రనివ । హాసితకోమల దేహుఁడొప్పు ను
ల్లోకశతాధికాంశయుత । లోలశశాంక కళంకమట్లు గాఁ
గాకనువజ్ర సంస్థగిత । కజ్జలరత్న రుచిస్వరూపతన్.

చం॥ సరసిజ మీనశనేత్రముల । సామ్యముఁగోరుచు భంగమొందిత
త్కరతల మాశ్రయించెనది । తర్జనసేయఁగ నుండలేక త
చ్చరణయుగంబు నంబడఁగఁ । జాలెత దంఘ్రుల ధిక్కరింపఁదా
నరుగక పీఠరూపమున । నచ్చటనేపడి యుండనేమొకో.

శ్లో॥ నిత్యం సేవాభినుతవిషయా ణ్యాశుపంచాయుధాని
హస్తై ర్లీలాకమలమృదులై ర్లాలితాన్య ప్యజస్రమ్
తత్పాదాబ్జద్వయ మధురసాస్వాదనేచ్ఛా విశేషా
ద్రేఖారూపాం పరమపదవీ మేత్య తృప్తిం భవేన్తే.

శ్లో॥ భక్త్యా కించి త్కృతనతి రథో భవ్యనక్షత్రమాలా
తద్దివ్యాంఘ్రి ద్వితయ నఖర ప్రాజ్య సాగూప్యసిద్ధ్యై
ప్రాత ర్నిత్యం వరుణజలధౌ స్నాతి రక్తాంబరాక్తా
నోచేద్విష్ణోః పద మధిగతా స్వోదయం ప్రాప్తు మీష్టే.

శ్లో॥ ఆకారేణా వగమయతి త త్పూర్మ్వరూపం ప్రకాశా
ద్రాఃవాఖ్యాం హృదయహరణా ద్రామ తాం వర్ణమాత్రాత్
కృష్ణత్వం స్వై శ్శుభతరగుణై ర్నారసింహత్వ మేవం
సత్కోమలత్వం శ్రితజనతతే స్తత్పదాబ్జోర్ధ్వదేశః.

శ్లో॥ భోక్తౄణా మప్యధికసుఖదే స్వీయ భోగ్యాతిరేకా
ద్రంభాభోగం హసతఇవ త త్సక్థినీ యోగివేద్యమ్
తన్మధ్యం విస్ఫురదురుగుణాబద్ధ పీతాంబరేణ
విద్యుద్వల్లీ వలనజనిత ప్రాంశు పీతాంబరాభమ్.

శ్లో॥ నీలాదభ్రాభ్రసమవపుష స్తస్య గంభీరనాభి
ర్హస్తాబ్జాంకే దరవిలసితే కేశ శైవాలజాలే
లావణ్యాబ్ధా ముఖనఖరరు గ్వీచి సంఘర్షణేన
మథ్యోత్పన్నః కుసుమవిశద స్సుందరా వర్తవవ,

చం॥ అమితమునిత్య సేవఁగొని । యాడుమహాయుధ పంచకంబువై
శముగఁ గరాంబుజాతముల । లాలనసేయుచు నున్నగాని శ్రీ
రమణపదార విందమధు । రస్రుతిపానము నందునాశచేఁ
గ్రమముగఁ బాదరేఖలయి । కాంతునుదీర్చు కొనంగజాలెనో.

చం॥ సురుచిరభక్తి నమ్రముగు । చుక్కలచాలువు దేవదేవరా
డ్చరణన ఖప్రభూతగుణ । సామ్యముఁగోరుచు రాగశోభి తాం
బరమయిప్రొద్దు ప్రొద్దునను । వారుణవారిధిఁ గ్రుంకులేని చో
విరివిగనిట్లు దానికిల । విష్ణుపదోదయ మబ్బుచుండునే.

మ॥ హరిపాదోర్ధ్వతలంబు రూపమున కూ । ర్మాకారతన్కాన్తిచే
వరరాజీవత మానసాహృతిఁనిని । ర్వ్యాజంపురామత్వమున్
నరసింహత్వము సద్గుణంబునను కృ । ష్ణత్వంబు వర్ణంబుచే
ధరసత్కోలత వెల్లడించు నిటుల । న్దాసాళి కెల్లప్పుడున్.

మ॥ మురజిత్సక్థి యుగంబుభోకక్షుళి సం । భోగాస్పదంబయ్యున
వ్వ్యరసస్ఫూర్తిని జూపిమాటికి నిరం । భాభోగమున్నవ్వ బ
ల్వారగొప్పనక్కటి హేమధామవిలస । త్పీతాంబరా సక్తిచే
స్థిరవిద్యుల్లతి కాంశుపుంజ వికచ । త్పీతాంబరాభంబగున్.

మ॥ ఘననీలాంగుగభీర నాభి కరస । త్కంజాంకమై శంఖ పా
వనమైయొప్పిన కేశశైవలకలా । వణ్యాంబు ధిన్తన్నఖా
ననరుగ్ఘర్షణచేత వాటినడుమ । న్గన్పట్టి పుష్పాప్తిచే
ననయం బేర్పడుచున్న యారుచిర ది। వ్యావర్తమేయయ్యెడున్

శ్లో॥ వత్సం భర్తు ర్భవతి కమలాశుద్ధశుద్ధాన్తసౌధమ్
మన్యే తస్య త్రివళి బలిభి ర్దత్నసోపానజాలమ్
యత్రాప్యాస్తే భుజతరుమయో మానసప్రాన్తజన్మా
లీలారామ స్సకలఫలదో హేతిపుష్పాభిరామః

శ్లో॥ తస్మి న్గాత్రే ప్రవిమలతరా భాతి మందారమాలా
కంధిం ప్రాప్తేవ పదయుగజా స్వర్నదీ ద్విప్రవాహా
మధ్యే తస్యా వివిధ మణిముక్తాది శృంగారజాతమ్
ద్వీపం చిత్రద్రుమక మివ సన్నీలరత్న స్థలీకమ్.

శ్లో॥ నూనం శంఖః ప్రభవతి గళో మంగళో యస్య రావః
యద్వ్యక్తాని స్ఫుటతరకన త్సూక్తిముక్తాఫలాని
సూత్రబద్ధా న్యఖిలసుదృశాం కణ్ఠభూషాయితాని
యద్బాంధవ్యం సహభవకృతం కౌస్తుభః ప్రబ్రవీతి.

శ్లో॥ చత్వారశ్శ్రీ కచభరహితా బాహవో పీవరాంసాః
రత్నస్తంభా ఇవ భువన సంవాహకా భాన్తి నిత్యమ్
తత్పార్శ్వేఽనుకుణ ముభయతో జాగృత శ్శంఖచక్రే
రక్షాహేతో రివ గుణఖనే రాగతౌ చంద్రసూర్యౌ.

శ్లో॥ నిత్యాతృప్తామృతరసఘనే సచ్చిదానన్ద సీమ్ని
క్షీరాంబోధేః పరమదుహితు ర్జీవసర్వస్వభూతే
దివ్యే ముగ్ధస్మితశితశరచ్చంద్రికా సాన్ద్రభాగే
చిత్రం తస్మిన్దశనవసనే పద్మరాగ ప్రకాశః.

మ॥ అలపద్మాక్షుని వక్షమిందిరకు శు । ద్ధానస్థ సౌధంబగున్
వళులింద్రోపల బద్ధదివ్యతరసో । పానత్రయంబంచునే
దలఁతున్బాహుతరూర్ధ్వ శస్త్ర కుసుమో। ద్దామంబు తన్మానస
స్థలసంజాత మనేకసత్ఫలదము । ద్యానంబ టన్భాసిలున్.

మ॥ మనసా! తత్తనులగ్న దివ్యసుమ యు। జ్మాల్యంబు నెన్నన్పదా
దినజన్మించుచు రెండుపాయలయి కం । ధింజేరు మందాకినీ
వనపూరంబన నొప్పుదానినడుమ । న్భాసిల్లు శృంగార మె
ల్లను చిత్రద్రుమ నీలరత్నతల లీల న్గాంచు ద్వీపంబగున్.

ఉ॥ తప్పక శంఖమేగళము । దానిరవంబతి మంగళంబుపైఁ
జొప్పడుపల్కు ముత్తెములు । సూత్రనిబద్ధములయ్యెలోకమం
దెప్పుడు కర్ణభూషలగు । నిద్ధసుదృగ్గన పం। క్తికింపుగాఁ
జెప్పకఁజెప్పు కౌస్తుభము । జేసినసోదర భావబంధమున్.

చం॥ సిరిబలుకొవ్వు కింపయి ప్ర। సిద్ధబలాంసములైననాల్గు సుం
దరహరి బాహువుల్లగము । దాల్చెటిమేల్రతనంపుకంబముల్
పరిసరమందుఁ దెల్విఁగొని । భాసిలు శంఖము చక్రమాగఁణా
కరుననిశంబు రక్షనిడఁ । గానరుదెంచిన చంద్రసూర్యులే.

చం॥ తిరముగఁ గ్రోలినందనివి । తీరనిదివ్య సుధామయంబు బం
ధురసుఖ సచ్చిధాత్మకమ । నూనశుచిస్మిత పూతమెంతయో
సిరికనయంబు సర్వవిధ । జీవనమౌ జగమేటికాని వా
తెఱపయి పద్మరాగరుచిఁ । దెల్పుటచిత్రము గాదెమానసా!

శ్లో॥ నాసా దానభ్రమజనక దివ్యౌషధీ వల్లికాకిమ్
నేత్రే తత్రోద్గతసుమదళే శ్రీవిలోలే విశాలే
భ్రూరేఖే తత్పరిసరచర ద్భృంగ శృంగారపంక్తీ
తస్యాస్సాన్ద్రే కిసలయదళ చ్ఛేదజాలే కపోలే।

శ్లో॥ శ్రీభూనీళా ద్యఖిలవనితా లంక్రియా దర్శభూతే
పూతే గండస్థలయుగతలే తచ్ఛిరఃకంపనేషు
లీలాఖేల న్మరకతమయం కుండలద్వంద్వమగ్రే
శ్రుత్యన్తైక ప్రథితవిభవం స్వస్వ తస్యైవ వక్త్రే.

శ్లో॥ ఫాలే తస్య త్వనుసరతి దివ్యోర్ధ్వపుండ్రస్య రేఖా
శుక్లాష్టమ్యాం శశధరముఖే ప్రస్తుపియ్యూషధారామ్
మన్యే నీలాలకతతి మధ్యే తేజసాం రశ్మిఘాతాత్
ద్రష్టుర్నేత్రభ్రమణజనితాం తైమిరావర్త పంక్తిమ్.

శ్లో॥ దివ్యా కాన్తి ర్వదనకమలా దూర్ధ్వ ముజ్జృంభితా కిమ్?
కింవా రత్నస్థగితమకుట స్తత్పరత్వ ప్రకాశః?
యద్వా భూతిద్వయనివసతాం రక్షణే బద్ధచిహ్నమ్?
నోచే ద్వాచా మవిషయగుణం కింమహఃపుంజ మన్యత్?.

శ్లో॥ వామేభర్తుః ప్రియతమగుణా తత్కృపామూర్తిరేకా
నిత్యానన్యా భువనపతినా భాస్కరేణ ప్రభేవ
శ్రీదేవ్యాఖ్యా శ్రితజనతతే। ర్భాగధేయా చ్ఛకాస్తే
యద్భ్రూభంగ శ్శ్రితహితమతా ధ్యాపక స్తత్ప్రవృత్తౌ.

చం॥ పొడువగుముక్కు దాసులకు మోహముగొల్పెటిమందుతీవెయో
వెడదములైన కన్నులట । విప్పిన పువ్వుల ముద్దుతేకులో?
తొడరిసకంటి బొమ్మలవి । దూరముగాఁదిరుగాడు తేటులో?
విడువని బుగ్గలాలతకు । వింతగఁబుట్టిన పల్లవంబులో?

శా॥ నిత్యాలంకరణంబులోసతులకు । న్నిద్దంపు టద్దంబులై
యత్యుత్సాహ శిరః ప్రకంప నములం । దాగండ లోలంబులై
సత్యుండౌవిభు రత్నకుండలములా । సక్తిన్నరింబోలుచున్
శుతృన్నైకవిశాల వైభవము నే । సూచించు నెల్లప్పుడున్.

చ॥ మురహరి ఫాలభాగమున । ముద్దుగదిద్దిన యూర్ధ్వపుండ్రమ
చ్చెరువుగ శుక్లపక్షమున । జేరినయష్టమి నాటిచంద్రుపైఁ
బొరలిన యాసుధారసము । ముంగురు లన్నను వారినేత్రముల్
దిరముగఁజుట్టి మేల్గడలఁ । డీర్చినచీకటి చాల్పులేయగున్.

ఉ॥ ఆకమలాక్షు దివ్యవద । నాంబుజకాన్తియు పైనబారెనో?
కాక పరత్వసూచక మ । ఖండ మణిప్రచక కిరీటమో?
లేక విభూతియుగ్మమవ । లీలగనేల ధరించు చిహ్నమో?
కాక వచింపఁగానలవి । గాని విలక్షణ కాన్తిపుంజమో?

చం॥ పతికిని వామభాగమున । భవ్యదయామయ మూర్తిసద్గుణా
ద్భుతరవిఁ బాయనట్టిప్రభఁ । బోలెనిరంతర మట్టి లక్ష్మియా
శ్రితజన భాగధేయమునఁ । జేరివసించల భ్రూవిలాసముల్
శుృతిహిత మార్గమాహరికిఁ । జూపునుసృష్టిరచించు వేళలన్

శ్లో॥ శ్రీదేవ్యా అప్యధికఘటనాసు క్షమాచక్షమాఖ్యా
నీళా హేలాధృతసుకమలా నిర్మలా సత్కృపాలా
అన్యా దేవ్యః పతిమనుగతా దేవదేవీ కృపాతః
విద్యుద్వల్ల్యో జలముచఇవ స్యుః ప్రభో ర్దక్షిణేఽపి॥

శ్లో॥ ఏభి ర్దివ్యై శ్శుభతరగుణై ర్లక్షణై ర్లక్షయేథాః
నిత్యాచిన్త్యాద్భుతరసలసద్యౌవనం శ్రీసహాయమ్
భూమానందామృతశరనిధౌ మగ్న మాప ద్వినిఘ్నమ్
లగ్నం లక్ష్మీసుతనులతయా మన్మన స్త్వాం త్వవిఘ్నమ్॥

శ్లో॥ యద్వాన్యత్ర స్థిత మనుగతం నిత్యముక్తై స్సరూపై
ర్వక్షస్యేకా మనితరగతాం సున్దరీమిందిరాయాః
లాక్షారాగ స్ఫురితచరణ న్యాసముద్రా మవేత్య
త్వాం మన్వీథా మమకులధనం నాథ మబ్జాసనాథమ్

శ్లో॥ మన్యే నాథం ప్రకృత మయథాభూత మస్మద్వియుక్తమ్
ప్రాణే భ్యోఽప్యభ్యధికసుహృదాం స్వాశ్రితానాం వియోగే
సంపూర్ణస్య స్వయ మవికృతే శ్చాపి కశ్చి ద్వికారః
నోచే త్తస్య త్త చ్ఛుభగుణనిధే ర్నిర్దయత్వ ప్రసక్తిః

శ్లో॥ లక్ష్మ్యా తుంగ స్తనగిరితటే భ్రాజమానోఽపి నీలా
లీలా లోలేక్షణపరచిత్తోఽప్యన్యకాన్తా యుత్తోఽపి
మద్వ్యామోహా ద్భవతి వికృతో నూన మేవం హి లోకే
నూత్నాసంగాః ఖలు నరవరా స్తేషు ముఖ్య స్సురేశః

శా॥ ఆలక్ష్మీ సతికన్న మిన్న ఘటనం। బందాత్మమాదే విహే
లాలోలాంబుజ హస్త నిర్మల కృపా। లంకార యానీళ, స్త్రీ
జాలంబింకను దేవదేవి కృపతో। సవ్యేతరంబందు శ్రీ
పాలుం జేరును మేఘసక్త తటినీ। వ్రాతంబు చందంబునన్॥

శా॥ నేనీ భంగి వచించు లక్షణముల। న్వీక్షించి మత్స్వాన్త! భూ
మానందామృతమగ్నుఁడై పరమని। త్యాచిన్త్యచిత్రోల్లస
న్నానా స్వాదక యావనుష్ఘన విప। న్నాశైక దీక్షుక్రమా
జానిశ్శ్రీతనువల్లికాయుతుని ని। శ్శంకంబు లక్షింపుమా!

ఉ॥ చిత్తమ! వేరుతావు ననుఁ। జేరి సరూపుల నిత్యముక్తుల
న్వొత్తలఁగూడి యున్న నతి। విస్మృతవక్షమునందుమాత్ర మా
లత్తుక నీరు చేనలరు। లచ్చి పదాంకముఁ జూచి మత్కృలా
త్యుత్తమ విత్తమున్వతిని। యోగ్యరమాపతిగా నెఱుంగుమా

ఉ॥ నన్నెడబాసి యీతఁడిన। నాథుఁడు పూర్వమురీతి లేడటం
చెన్నెద పూర్ణుఁడై వికృతి। హీనత ముండయి నన్నిజాత్మ మే
ల్కన్నఁ బ్రియాళిఁబాసిన, వి।కారము తప్పక నొందునట్లు గా
కున్న మహా గుణాఢ్యునకు।నొందదె నిర్దయతా ప్రసక్తియున్

శా॥ ఆ పద్మాకుచ శైలతుంగ శిఖర। వ్యాముగ్ధుఁడై నన్ను నీ
ళా పూతేక్షణ వీక్షితుండయిన లీ। లన్మార్చు వారుండిన
న్నాపై మోహముగల్గి తావికృతిఁ బూ।నంజాలునిక్కంబిలన్
భూపాగ్రణ్యులునూతనాప్రియులుత।న్మంఖ్యుండునశ్వేశుడున్

శ్లో॥ స్మృత్వైత న్మద్వ్యసన మమితం సర్వవి త్సర్వసాక్షీ
వాత్సల్యాచ్చే త్సపది చ భృశం దుఃఖితో నిత్యముక్తః
దేవ్యోఽపి స్యు స్సజలనయనా స్సత్వరం వ్యగ్రభావా
స్సూర్యే మ్లానే జలరుహవనం యాతి సంకోచభావమ్

శ్లో॥ మా ముద్దిశ్య ప్రహసనధియా దోషముద్భావయ న్తీమ్
లక్ష్మీం కించి ద్ధసితవదనో వక్తి మద్దాసభూతాః
నైవంకుర్యుః ప్రకృతివశత స్స్యాద్యది స్వల్పదోషః
ఇష్టో మే తత్ప్రియవిదుష శ్చేతి మత్ప్రాణనాథః

శ్లో॥ త్రస్తా మేవం ప్రభవజలధౌ మాం సముద్ధర్తుకామః
ప్రేమ్ణా దూరా చ్చకితచకితా న్మయ్యమోఘా న్కటాక్షా
ఞ్ఛ్రీ భూభంగ స్ఫురణమహితా । న్సంజయ న్నావలసత్వమ్
స్మారం స్మారం త్వవనతశిరా వా త్వయా దృశ్యతే సః

శ్లో॥ ఏకాన్తే వా కుసుమశయనే విశ్రమార్థం శయాళుః
మత్సంభోగాభిరుచి మనిశం చిన్తయ న్జాగరూకః
నిద్రాహేతో ర్నయనకమలే మీలయిత్వా కథంచి
న్మన్నామాంకాం మధురఫణితిం వ్యాహర న్బుధ్యమానః

శ్లో॥ శీతే శేషాహిపతిశయనే వీతరాగః ప్రియాయాః
లక్ష్మ్యా స్సూక్తౌ విరుచి రపరం మానసే చిన్తయన్వా
అంగుళ్యగ్రా త్సహజగళితం స్వస్వనామాంగుళీయమ్
దత్వా శీఘ్రం ఖగకులపతి ప్రేషణేవా ప్రవృత్తః

చం॥ క్రమముగ నన్నిఁ జూచు మొన। కాఁడు జగత్త్రయసాక్షి యిట్టినా
శ్రమలఁ దలంచి ప్రీతి మెయి।సయ్యన దుఃఖితుఁడయ్యె నేని యా
కమలయు నిత్యముక్తులును।కన్నుల నీరొలుకన్ భ్రమింతురీ
కమలహితుండు వాఁడగను। కంజవనంబులు వాడకుండునే

చం॥ సిరి పరిహాస వాక్యముల। చేనను దూరఁగనట్టు లెప్డు మ
త్పరులొనరింప రాప్రకృతి। వశ్యతచే నొకవేళఁ జేసినన్
సరసుఁడనైన నాకదియు। సంబరమేయని ముద్దుమోముపైఁ
జిరునగవొప్పఁగాఁ బలుకు। శ్రీనిలయుండగు మత్ప్రియుండటన్

చం॥ ఇలభవ సాగరాంతమున। నిట్టుల జాఱిన నన్నుఁ దీయ శ్రీ
లలిత విలోల సుభ్రుకుటి। లాలితమై యలరారు ప్రేమచం
చలమగు చూపు దూరమునఁ। జాచి యనాదిని జాలసత్త్వము
న్దలఁచి తలంచి సిగ్గునవి। నమ్రశిరుండగు నాథుఁగాంచెదా.

ఉ॥ ఇంచుక సేదతీరునని। యెంచి రహస్యపు పూలసెజ్జ ని
ద్రించ మదీయభోగము స్మ। రించుచు జాగరమొందునిద్ర సా
ధించఁగ బల్మిఁ గన్నులను। దిట్టఁగ మూసినగాని నాదు నా
మాంచితమైనపల్కుఁగొని। హా!యని లేచుచునుండొకప్పుడున్

ఉ। శీతలమైన సెజ్జయగు। శేషునియందు నవీతరాగుఁడై
ప్రీతిని గొల్వు శ్రీపలుఁకు। వీనులకుం గటువయ్యె యంగుళి
వ్రాతము నుండి జాఱిన శు। భప్రదనామ వరాంగుళీయకం
బాతమ వాహనంబగు ఖ। గాధిపు తోఁడుతఁ బంప నెంచునో

శ్లో॥ లీలోద్యానే కుసుమితలతాం మత్స్వరూపాం కరేణ
ప్రస్విన్నేన ప్రతను రసకృ ల్లాలయన్వా ప్రియేతి
తత్సంస్పర్శా ద్విగళితధృతి ర్దుష్కృతా న్మే విసఙ్జ్ఞో
వారంవారం తుహినశిశిరే పాదమూలే పతన్వా

శ్లో॥ దృష్ట్వా దేవం ప్రణయజలధిం మద్వియోగా త్తప న్తమ్
మత్సందేశై రమృతమధురై ర్జీవయే స్త్వం తదాదా
పాదౌ తస్య ప్రణతశిరసా సంప్రణమ్యాపి భూయో
భూయఃప్రీత్యాకురు మమకృతే స్వా న్త దీర్ఘ ప్రణామమ్

శ్లో॥ త్వాం సంపస్య న్ప్రియతమసఖం మే రమావల్లభోఽపి
హార్దార్ద్రేణ ప్రజవ మురసా గాఢ మాలింగ్య దేవః
పృచ్ఛేత్సాశ్రుః కుశలమబలా కింసుజీవేతి కించిత్
స్వస్థం శేషోపరివిలసితం బ్రూహి సందేశవార్తామ్

శ్లో॥ త్వయ్యారబ్ధే కథయితు మిదం సౌమ్య వి స్తృత్య కర్ణౌ
దృష్ట్వాచాస్మ త్స్మృతికలుషయాత్వాంసుసంభావ్యమోదాత్
శ్రోష్యత్యార్యః పరమభిముఖో విప్రయోగే ప్రియాయాః
వార్తాలాభ స్సహృదయ ముఖా త్కామినాం ప్రాణలాభః

శ్లో॥ స్వామి న్నాత్మప్రియతమసఖి క్షేత్రిగా నన్యభావా
త్వత్పాదాంభోరుహాయుగ మధుస్వాదనాశావరుద్ధా
జీవ న్తీ త్వాం కుశల మవద ద్దుఃఖసిన్నా స్థితా పి
స్యా దాశాస్యం ప్రథమసుఫలం హ్యేత దేవ ప్రియాయాః

చం॥ అతితను గాత్రుఁడై వనము। నందున నావలెనున్న పుష్పిత
ప్రతతిని స్విన్నహస్తమున। ప్రాణసఖీ! యని బుజ్జగించు న
ద్భుతముగ దానినంటి మద। పుణ్యవిశేష ఫలంబుచే విసం
జ్ఞతఁగొని వ్రాలు మాటికిని। చల్లని పాదతలంబు నందిలన్

చం॥ పరమ దయా సముద్రునను। బాసితపించు సురేశు గాంచి మ
త్పరిచిత సత్సుధామధుర। వార్తలతోఁ బ్రతికింపు నీవు త
చ్చరణ యుగంబున న్మొదట। సాగిలిమ్రొక్కినగాని మళ్లి సం
బురమున నాదు పక్షమున। భూరిన మస్కృతి నాదరింపుమా॥

శా॥ నిన్నున్నాప్రియమిత్రుఁగాంచుచరమా।నిర్వాహకుండై నయా
వెన్నుఁడెంతయొ ప్రీతి నక్కునను వే। వేగంబుగాఁజేర్చి తాఁ
గన్నుల్నీరొలుకంగ నచ్చెలికిసా। ఖ్యంబే? యను న్గొంచె మా
సన్నస్వాంతున నంత సంస్థితునితో। సందేశముం దెల్పుమా!

ఉ॥ నీవు వచింపఁబూను నెడ। నీరజపత్ర విశాలనేత్రుఁ డా
దేవుఁడు సావధానుఁడయి। తీరికగాఁ జెవులెల్ల విప్పి మ
ద్భావము నాలకించు ప్రియ। వర్గము దెచ్చిన యాత్మకామినీ
భావుకవార్త కాముకుల। పాలిటి ప్రాణముఁగాద సౌమ్యుఁడా?

ఉ॥ శ్రీసఖ? నీదు ప్రేమసఖి। క్షేత్రముఁజేరి యనన్యభావయై
వాసిగ నీ పదాంబురుహా। భవ్య మరందముఁగ్రోల నెంతయో
యాసలోఁ జిక్కినిల్చె విప। దంబుధిఁ గ్రుంకుచునీ శుభం బెవి
శ్వాసముతోడఁ బల్కె తొలి।వాంఛిత లాభమిదే ప్రియాళికిన్

శ్లో॥ త్వన్నామాంకం త్రిపదకసువర్ణాష్ట సూత్రానుబద్ధమ్
మాంగల్యం స్వం గళలసదనన్యార్థ్వితా సూచకం తత్
దృష్ట్వా శ్రుత్వా గురుగణముఖా ద్వైభవంతావకీనమ్
ముగ్ధా స్నిగ్ధా త్వయి నిజపతౌ కామసంతాపదగ్ధా

శ్లో॥ ఆధివ్యాధ్యైరమితవిషయ క్షుద్రగుల్మై రుపేతే
భీతా భీష్మై ర్భవమరువనే శత్రుభి ష్షడ్భిర న్తః
గూఢై ర్బాధం త్రిగుణఘటితే మోహజాలే నిబద్ధా
త్వాం ప్రేమాన్ధా ప్రభవతి కథం సాబలా ద్రష్టుమీశమ్

శ్లో॥ సైషా బాలా సదయ ? విజనే ధ్యానయోగే ప్రవిష్టా
దివ్యం రూపం హృదయకమలే తే ప్రియా స్వప్నతుల్యమ్
కించిత్కించి త్ప్రకృతి వివశా ప్రేక్ష్య తూర్ణం ప్రబుద్ధా
స్వప్నే దృష్టం ధనమివబహిః ప్రాప్తు మాకాంక్షతీదమ్

శ్లో॥ విన్యస్యాదౌ త్వయి నిజభరం నిర్భరాఽకించనాసా
త్వత్కైంకర్య ప్రణిహితధియా సర్వగం ముక్తిదం త్వామ్
అన్విష్య న్తీ దిశిదిశి దృశః ప్రేషయ న్తీ దివాఽపి
శ్రాన్తా నిత్యంగమయతి నిశాం దుఃఖితా కల్పకల్పామ్.

శ్లో॥ కృష్ణేతి త్వాం వదతి మధురం గారుడే పక్షిభేదే
పశ్య త్యూర్ధ్వం తదుపరి తవాభావ్యమం చి న్తయ న్తీ
ఆశాభంగా దవనతముఖీ బాష్పసిక్త స్తనాగ్రా
ప్రాప్నోత్యన్యా మపితరుగణై శ్శోచనీయా మవస్థామ్.

శ్లో॥ హరి! త్వన్నామవి చిత్రమై త్రిపదకం। బైనత్సు వర్ణాష్టసూ
త్రేరమా శోభితమై యనన్యవిషయ। త్వద్యోతకంబాగళా
న్తరమాంగల్యముఁజూచి నీ మహిమ పెద్దజ్జెప్పనాలించిసుం
దరిని న్నే పతిగాఁ దలంచికుసుమా। త్రస్తభ్రాన్త యయ్యెన్జుమా!

చం॥ వెతలనుబెబ్బు లుల్విషయ। విశ్రుతకుంజము లొప్పచున్న సం
సృతిమరు కాననంబున వి। శేషముగానరి షట్కమాగుణ
త్రితయవిమోహజాలమున। దించిభయంబును గూర్ప్రబేమమో
హితనయనాబ్జ యాయబల। యీశ్వర!నిన్గన నోపునెట్టులన్.

మ॥ అలపూఁబోడి రహస్యయోగమునని। ధ్యానించి హృత్పంకజ
స్థలి నీసుందర రూపునా ప్రకృతికి। న్స్వాధీనమైసిగ్గులో
గలుఁగనొక్కంచెము జూచియాపిదపవే। గన్తాను మేల్గాంచుచు
న్కలలోఁజూచిన పెన్నిధానమునిల। న్కాంక్షించుజాగ్రద్దశన్.

చం॥ మొదటనె నీపయిన్భరము। బూనియకించన నిర్భరాత్మ త్వ
త్పదయుగ సేవకై యఖిల। ధాముముకుందుఁడవైన నిన్నువల్
వెదకుచు దిక్కుదిక్కులను। వేమరుచూపులఁ బంపిఖిన్న యా
పదఁపడి రాత్రులంగడపు। బాపురే! కోటియుగంబుచాడ్పునన్.

చం॥ వలపునఁ దియ్యఁగాగరుడ। పక్షివిశేషము కృష్ణయంచు ని
న్బిలువఁగ నీవువత్తువని। పైఁదిలకించి నిరాశఁజెందుచున్
జలజలకంటి ధారలుకా। చంబులజాఱ మొగంబువంచియా
వల తరుశోచనీయదుర। వస్థనుబొందు విలక్షణంబుగాన్.

శ్లో॥ కృష్ణాసక్త్యా నిరుపమకలా చంద్రలేఖేవ నిత్యమ్
క్షీణాఽత్మానం జలరుహాసుతానాథ శేషత్వదూరమ్
చాత్మీయంవా భువి నసహతే కింపున ర్భోగ్యజాతమ్
స్త్రబ్ధాఽకాండే కిమపి మధురం భాషతే స్వాన్తరేవ.

శ్లో॥ అర్చ్యం రూపం తవ సుమదళైః పూజితుంవా ప్రవృత్తా
పాదౌ తస్య ప్రవిమలతరైః క్షాళయ త్యశ్రుపూరైః
మధ్యేమధ్యే కృతమపి విధిప్రక్రమం విస్మరన్తీ
దత్తం పుష్పం పునరపిపున । ర్దేవ తస్మై దదాతి.

శ్లో॥ ఇత్యేవం మద్వ్యసనమఖిలం స్వామినే త్వం నివేద్య
స్త్రీచాపల్యా త్ప్రణయనిధయేఽ ప్రేషయ చ్చాన్తరంగమ్
దోషం చైతం ప్రియజనకృతం త్వం క్షమస్వేతి భూయో
వాచ్యం సర్వం వద పరమత స్తత్కృపైవ ప్రమాణమ్.

శ్లో॥ శ్రుత్వా వార్తాం వివశకథితాం మానస శ్వేతపక్షు
శ్శీఘ్రం గత్వా కమలనయనం దీనవాచాఽచచక్షే
శ్రీనాథోఽపి స్వయ మరమిమా మేత్య నిర్ముక్తబన్ధా
మిష్టై ర్భోగై రభజత సదా నన్దకన్దే పదేపి.

శ్లో॥ సప్తర్త్వాశావిధుమితశకే శ్రీమతా కృష్ణనామ్నా
మందాక్రాన్తానుగుణరచనాగుంభితా । సూక్తి రత్నైః
ముక్తైశ్వర్య స్ఫురదురుమనోహంస సందేశమాలా
సారార్థేయం సరసవిదుషాం కణ్ఠభూషాయితా స్యాత్.

మ॥ అరయన్నిత్యము చంద్రలేఖవలె కృష్ణాసక్తిచే క్షీణయై
హారిశేషత్వ వివర్జితాత్మ నుతదీ। యంబెల్ల నాశింపదే
కరణిన్భోగముఁ గోరునచ్యుతుదకా। కాన్తాలలామంబు దు
ర్భరదుఃఖంబున నూరకన్మధురమా। భాషించు లోలోపలన్.

చం॥ ముదమున నర్చ్యరూపమును! పువ్వుల రేకులఁబూజసేయుచున్
వదలక జాఱు బాష్పముల। పాద్యముగూర్చును ముందుపూజలో
బదఁపడి యప్పటప్పటికి। పాటినివిస్మరణంబుఁజెందుచున్
విదితముగాఁగ దానిపయిఁ। బెట్టినపుష్పముఁ బెట్టుచుండికన్.

ఉ॥ ఈవిధినీవు నావెతల। నెల్లనుస్వామికి విన్నవించి స్త్రీ
భావముఁతోఁడు తన్ప్రణయ। బంధువటంచుని జాన్తరంగునిన్
బోవుమటంచుఁ దోలుసఖి। బూనినదోషము లక్షమించుమో
దేవ! యటంచుఁ జెప్పఁదగు। తీరునఁజెప్పుము వాని ప్రేమయే.

చం॥ పరవశతోక్త వార్తవిని। భాసురమానస రాజహంస తోం
దరగనువెళ్ళి యాహరికిఁ। తప్పకదీనము గావచించె శ్రీ
వరుఁడును వేగమిచ్చ్యకొని। వచ్చుచుబంధ విముక్తిఁజేసి సం
బురమున భోగముల్సలిపె। మోక్షపదంబున నాత్మకాన్తతోన్.

మ॥ మునిషణ్ణాగశశాంకసచ్ఛకమున। న్మక్తాను బద్ధోక్తిర
త్ననితాంతోజ్జ్వల మైనరీతిగను మం। దాక్రాన్తవృత్తంబుతో
జనసేవ్యంబుగ కృష్ణగుంభితమన। స్సందేశమాల్యంబువి
జ్జనకంఠంబున భూషణంబగుత త। త్సారార్థ ముల్బూర్చుచున్.

అ॥ వె॥ సర్వధారినామ సంవత్సరంబు వైశాఖశుక్లదశమి, వరుసభౌమ
వాసరంబునందు వరకృష్ణమాచార్య । శతవధాని యాంధ్ర
సరణిఁ గూర్చె॥

ఇట్లు శ్రీ మత్సదాచార్య కృపాలబ్ధ సారస్వతుఁడగు శ్రీకృష్ణ
మాచార్య శతావధాని కృతులందు నాంధ్రపద్యసహిత
మ న స్సం దే శ కా వ్య ము న
ద్వి తీ యో చ్ఛ్వా స ము,
శ్రీ వేంకటేశార్పణ మస్తు.

క ఠి న ప ద ప్ర దీ పి క

2. సుప్రమాణము = మంచి ప్రామాణ్యముఁగలది, మంచి ప్రమాణమయినది; వర్ణవిశేషితంబు = రంగులతోఁ జిత్రింపఁ బడినది, అక్షరములతో విశేషింపఁ బడినది; పంచోపనిషద్విశుద్ధ శిఖరోజ్జ్వలము = పంచోపనిషత్తులని పేరుగాంచిన యప్రాకృత పంచభూతములచే పరిశుద్ధమయిన యగ్రములచేఁ బ్రకాశించునది, తైత్తిరీయ పంచోపనిషత్తులచేఁ బ్రకాశించునది; ఆర్యసురక్షితంబు = జయవిజయాదులచే రక్షింపఁ బడునది, పెద్దలచే రక్షింపఁ బడునది.

14. కామచారము = మదనకేళి, యథేష్ట సంచారము; వియోగము = ఎడబాపు వి = పక్షియగు గరుడుని; యోగము = వాహనముగా సంయోగము; వియానము = ఆకాశ సంచారము.

16. కీలాల చిహ్నము = నీటిలోతు తెలియుటకు పాతిన కంబము.
భక్తి = పూజ్యులయందు ప్రేమ, ఒకరీతి క్రమము, రాగశోభితాంబరము = ఎఱ్ఱదనముచేఁ బ్రకాశింపఁబడిన యాకాశము, కాషాయవస్త్రము; విష్ణు

పదోదయము = నారాయణుని పాదములయందున్న యైశ్వర్యము; విష్ణు పద = ఆకాశమునందు; ఉదయము = పుట్టుట.

27. కూర్మాకారత = తాబేటి రూపమువంటి రూపము, కూర్మావ తారత్వము; రాజీవత = కమలత్వము, మత్స్యావ తారత్వము; రామత్వము = మనోహర త్వము శ్రీరామ, పరశురామ, బలరామత్వము; నరసింహత్వము = పురుష శ్రేష్ఠత్వము, నరసింహావ తారత్వము; కృష్ణత్వము = నల్లదనము, కృష్ణావ తారత్వము; సత్కోలత్వము = మంచిగోళ్ళు కలిగియుండుట, వరాహావ తారత్వము.

28. రంభా భోగము = అరఁటికంబపు విశాలత, రంభయొక్క భోగము, పీతాంబరము = పచ్చని పట్టము, పచ్చని యాకాశము.

31. కంధిం జేరు = సముద్రముఁ జేరు, కంఠమును జేరు.

32. సూత్రనిబద్ధములు = బ్రహ్మసూత్రములచేఁ గూర్చఁబడినవి. దారములచేఁ గట్టఁబడినవి. సుదృగ్జనము = విద్వాంసులు, స్త్రీలు.

36. శ్రుత్యంతైకవిశాల వైభవము = చెవుల కొనయందు ముఖ్యముగా విస్తార వైభ వము. వేదాంతములయందు విస్తార వైభవము.

51. పాదతలము = చెట్టు మొదటు, కాళ్ళపయిన.

56. త్రిపదకము = మూడుపదములు గలది, మూడు పతకములవలె నుండునది సువర్ణాష్ట సూత్రరమాశోభిత = మంచియక్షరములే యెనిమిది సూత్రములు (గొప్ప అర్థమును బోధించునవి) వాటితోఁ బ్రకాశించునది, బంగారముతోఁ జేయబడిన యెనిమిది దారములతోఁ బ్రకాశించునది.

61. కృష్ణాసక్తిచే = కృష్ణుఁడనైన నీయందాసక్తిచే, కృష్ణపక్షమందాసక్తిచే.

66. ముని = (౭) షట్ = (౬) నాగ (౮) శశాంక (౧) (౧౮౬౭) శాలివాహన శకము; ముక్తానుబంధోక్తి = ముక్తులకు సంబంధించిన వాక్యము, ముత్య ములకు సంబంధించినది; మందాక్రాంతమనే వృత్తముతో, మెల్లగానాక్ర మింపఁబడిన గుండ్రని తనముతో.

అర్చిరాది సంగ్రహము

మ॥ వరుసన్బుట్టుచు గిట్టుచున్నరక గ । ర్భభ్రాంతుఁడై ఘోర సం
సరణార్ణవములోన దుఃఖపడఁ గ । న్సర్వేశ నిర్హేతుక
స్ఫురితామోఘ కృపానిరీక్షణ సము।ద్భూతాగ్రి సత్త్వుండునై
పురుషుండాత్మ గుణోన్నతుండయిసదా మోక్షార్థచింతారతిన్

మ॥ భువిసత్సంగతి నిస్పృహుండుగుర స।ద్బోధన్సరిన్గాంచి క
ర్మవితానంబునసింప నల్పమగు ప్రా।రబ్ధంబు భోగించి యా
యవిచాల్యేశ్వర సత్కృపం దుదకుమా।యాబంధముల్వీడిహృ
ద్భవ దేవానుగృహీత సూక్ష్మథమని।ద్వారాధ్వనిర్ముక్తుడై.

మ॥ మహితార్చిర్దిన పూర్వపక్ష షడుద । గ్మాసాబ్ద వాతాంశుమ
త్తుహినజ్యోతి తటిజ్జలాధిపబుధో । త్తుంగేశ భాషాధిరా
ణ్మహితుండై విరజాంబులాడి పరగన్ । వైకుంఠ మందారమో
ద్వహము సాయుజ్యమునొంది పొందుహరితో । ధన్యాత్ము డానం
దమున్.

కం॥ ప్రతిదినము ముముక్షు జనులీ
గతివేకువ నర్చిరాది । గతిచింతనకై
యతిసంగ్రహించి వ్రాసెను
మతికృష్ణ శతావధాని । మాన్యుల కృపతోఁ.

సంపూర్ణము.